

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2007

Ing. Veronika Stiborová

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Faktory ovlivňující výběr střední školy

Factors influencing the choice of secondary school

Ing. Veronika Stiborová

07 – FP – KPP – 005

Vedoucí diplomové práce: Doc. PaedDr.. Josef Horák CSc.

Počet stran: 59

Počet obrázků: 1

Počet grafů: 21

Počet tabulek: 6

Počet příloh: 4

V Liberci 19.12. 2007

TU v Liberci, FAKULTA PEDAGOGICKÁ

461 17 LIBEREC 1, Hálkova 6**Tel.: 048/535 2515****Fax: 048/535 2332****Katedra:** Pedagogiky a psychologie

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(pro bakalářský studijní program)**pro (kandidát)**

Bc. Veronika Stiborová

adresa:

Nové Dvory 22, 257 91 Sedlec - Prčice

obor (kombinace):

Souběžné doplňkové pedagogické studium

Název BP:

Faktory ovlivňující výběr střední školy

Název BP v angličtině:

Factors influencing the choice of secondary school

Vedoucí práce:

Ing. David Čapek Ph. D

Konzultant:**Termín odevzdání:**

Únor 2008

Pozn. Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování DP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne

.....

děkan

.....

vedoucí katedry**Převzal (kandidát):**

.....

Datum:**Podpis:**

M í s t o p ř í s e ž n é p r o h l á š e n í

Místopřísežně prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s tématem „Faktory ovlivňující výběr střední školy“ vypracovala samostatně s použitím literatury a zdrojů, kterou uvádím v seznamu použité literatury a zdrojů a pod odborným vedením svého vedoucího práce Doc. PaedDr. Josefa Horáka CSc..

V Liberci 19.12. 2007

.....
podpis

P r o h l á š e n í

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Datum:

Jméno, příjmení

V Liberci 19.12. 2007

P o d ě k o v á n í

Touto cestou bych chtěla především poděkovat Doc. PaedDr. Josefu Horákovi CSc., který mi jako vedoucí mé bakalářské práce poskytl cenné rady a pomohl tak vytvořit celou práci. Poradil mi i při tvorbě dotazníku, který byl mým prostředkem pro zpracování celé bakalářské práce.

Vřelé díky patří také všem studentům a žákům, kteří mi vyplněním dotazníků napomohli k dosažení výsledků v mém experimentu. Neméně děkuji i všem vyučujícím, jejichž prostřednictvím byla provedena celá dotazníková metoda.

V neposlední řadě bych chtěla poděkovat rodičům, přátelům a všem svým známým za podporu nejen finanční během celého studia.

A n o t a c e

Téma: Faktory ovlivňující výběr střední školy

Práce se zabývá nejdůležitějšími faktory, které ovlivňují žáky při výběru střední školy. Teoretická část se pak zabývá možnostmi, které mají žáci při výběru střední školy a jednotlivými faktory, které je při rozhodování nejvíce ovlivňují. Část teorie je věnována i žáků samým.

Praktická část popisuje celý proces výzkumné metody a teoretické základy o dotaznících a dotazníkových metodách.

Cílem práce je zjistit pomocí dotazníkové metody, co nejvíce ovlivňuje děti při rozhodování o budoucím vzdělání. Dalším úkolem celé práce bylo porovnat pohled žáků základních škol se studenty středních škol. Při dotazníkové metodě byly osloveni žáci 9. tříd základních škol a studenti 1., 2., a 3. ročníků středních škol.

A n o t a t i o n

Theme: Factors influencing the choice of secondary school

The dissertation deals with the most important factors, which influence students in a choice of a secondary school. The theoretical part deals with possibilities which students have in a choice of a secondary school and also with individual factors that influence their decision. One part of the theory is focused on students themselves.

The practical part describes the whole process of the research method and the theoretical basis of inquiry methods.

The purpose of the dissertation is to find, using the questionnaire method, what influences most the children in their decision about future education. The other mission of the whole dissertation was to compare the view of pupils of primary schools and that of students of secondary schools. Pupils of the ninth class of primary schools and students of secondary schools were addressed using the questionnaire method.

OBSAH

1. Úvod	10
2. Situace středních škol v dnešní době	11
2.1. Současné trendy při výběru střední školy	11
2.2. Trend výběru střední školy z předchozích výzkumů	11
2.3. Výběr střední školy žáků v minulosti	12
2.4. Typy středních škol v současné době	12
2.4.1. Gymnázia	12
2.4.2. Konzervatoře	12
2.4.3. Lycea	13
2.4.4. Střední odborné školy (SOŠ)	13
2.4.5. Střední odborná učiliště (SOU)	13
2.4.6. Učiliště a odborná učiliště (U a OU)	14
2.4.7. Praktické školy	14
3. Charakteristika dětí v době dospívání	14
3.1. Fyziologická charakteristika dětí v době dospívání	14
3.1.1. Puberta	15
3.1.2. Adolescence	15
3.1.3. Rozdělení adolescence	15
3.1.4. Další dělení adolescence	16
3.1.5. Charakteristika adolescence	16
3.1.6. Význam adolescence	16
3.1.7. Starší školní věk	17
4. Volba střední školy	17
4.1. Výběr střední školy versus výběr povolání	17
4.2. Volba povolání	18
4.3. Zdroje informací o školách	18
4.4. Připravenost dětí ZŠ na budoucí vzdělání	19
4.5. Přijímací zkoušky na střední školy	19
4.6. Jak si vybrat správnou školu	20
4.6.1. Na co se zaměřit při výběru střední školy	20
4.7. Předpoklady dětí při volbě povolání	21
5. Vývoj školství	21
5.1. Kvantitativní vývoj středního školství v 90. letech	21
5.2. Kvantitativní vývoj školství v posledních letech	22
5.2.1. Průběh vývoje středního školství během posledních let	23
6. Vnější a vnitřní vlivy ovlivňující volbu povolání	23
6.1. Vnější faktory ovlivňující výběr střední školy	24
6.1.1. Vliv rodičů na dítě	24
6.1.2. Vzdělání a škola	24
6.1.3. Vztah dítě, rodina a škola	24
6.1.4. Vliv pedagoga na dítě	25
6.1.5. Vliv školy na dítě	25
6.1.6. Vliv připravenost dítěte na střední školu	25
6.1.7. Vliv rodinné tradice povolání	26
6.1.8. Vliv prospěchu a neprospěchu na výběr střední školy	26
6.1.9. Vliv zajištění budoucnosti při výběru školy	26
6.1.10. Předpoklady pro zajištění životní existence	26
6.1.11. Šance uplatnění na trhu práce	27
6.1.12. Možnost pokračování ve studiu VŠ nebo VOŠ	27

6.1.13. Sociální prostředí školy	27
7. Experimentální část	28
7.1. Charakteristika.....	28
7.2. Charakteristika výzkumu v pedagogice.....	28
7.3. Fáze vědeckého výzkumu v pedagogice	29
7.3.1. Stanovení problému.....	29
7.3.2. Formulace hypotézy	29
7.3.3. Testování hypotézy	29
7.3.4. Vyvozování závěrů a jejich prezentace	30
7.3.5. Aplikace pedagogického výzkumu v experimentu.....	30
7.4. Vlastnosti dobrého měření.....	30
7.4.1. Validita měření	31
7.4.2. Reliabilita měření	31
7.4.3. Vztah reliability a validity	31
7.5. Dotazníková metoda	31
7.5.1. Dotazník	31
7.5.2. Dotazníková metoda a její tvorba	32
7.5.3. Etapy při tvorbě dotazníku	32
7.5.3. Souhrn tvorby dotazníkové metody.....	33
7.5.5. Obsah dotazníku	33
7.5.6. Druhy dotazníků:	33
7.5.7. Druhy otázek	33
7.5.8. Charakteristika použitého dotazníku	34
7.6. Cíl výzkumu	34
7.7. Výběr vhodných respondentů.....	34
7.7.1. Charakteristika vhodného výběru respondentů	35
7.7.2. Zastoupení jednotlivých skupin respondentů v provedeném výzkumu.....	35
7.7.2.1. Zastoupení věkových kategorií respondentů	35
7.7.2.2. Zastoupení chlapců a dívek v roli respondentů	36
7.7.2.3. Zastoupení žáků a studentů v roli respondentů	37
7.8. Charakteristika provedeného výzkumu	38
7.8.1. Charakteristika pedagogického výzkumu.....	39
7.8.2. Výzkum dotazníkové metody.....	39
7.9. Statistika výzkumu	39
7.9.1. Průměrný věk dotazovaných respondentů.....	40
7.9.2. Průměrný počet osob v rodinách respondentů.....	41
7.10. Souhrnný výsledek dotazníkové metody.....	42
7.10.1. Sestavení tabulky četností	43
7.10.1.1. Tabulka četností.....	44
7.11. Dílčí ovlivňující faktory při výběru SŠ	45
7.11.1. Jednotlivé vyhodnocené otázky.....	45
7.11.2. Porovnání odpovědí žáků ZŠ a studentů SŠ vybraných otázek	51
7.12. Výsledky dotazníkové metody	52
7.13. Získaná data.....	52
7.14. Hodnocení výzkumu.....	52
8. Závěr	53
9. Použitá literatura a zdroje	54
10. Seznam použitých zkratk	56

1. Úvod

Bakalářská práce se zaměřuje na žáky základních škol a jejich výběr střední školy a sním souvisejícím výběrem povolání. Je to pro děti v tomto věku jedno z nejdůležitějších rozhodnutí jejich života. Výběr školy doprovází i spousta problémů a otázek. Pro některé děti toto rozhodnutí může být velice stresující a složité. Špatný výběr školy je pak spojen i s dalšími problémy.

Málokteré dítě tohoto věku míří po skončení školní docházky přímo do praxe. Většina dnešních dětí pokračuje ve studiu na středních školách či učebních oborech.

Při výběru střední školy působí na děti některé vnější a vnitřní vlivy, které mohou později vést k nesprávnému rozhodnutí. Často jsou děti ovlivněny povoláním svých rodičů a v některých případech dodržují rodinnou tradici. Na výběru střední školy by se neměly děti podílet samy, ale měli by se aktivně podílet i rodiče. Nikdy by se však neměly děti nechat ovlivnit svými rodiči.

Při rozhodování o budoucí škole je dobré si uvědomit výhody i nevýhody jednotlivých typů středních škol. I tyto faktory mohou být rozhodující při výběru dané školy.

Jak již bylo řečeno, výběr střední školy je ovlivněn jak vnitřními tak vnějšími vlivy, které ať chceme nebo ne působí v určitém období života na každého z nás. V této bakalářské práci se budu zabývat vnějšími vlivy, které lze lépe specifikovat a monitorovat.

Má – li žák 9.třídy již v této době jasný a vyhraněný zájem, je pro něj výběr správné školy snadnější. Otázkou tedy zůstává, co má rozhodující vliv na výběr budoucího povolání dítěte – škola, rodina, kamarádi nebo dítě samo? Co tedy vede děti k té či oné škole? Pro srovnání bude sloužit analýza z minulých let s porovnáním dnešní doby.

Téma „Faktory ovlivňující výběr střední školy“ jsem si vybrala proto, že jsem v blízkém kontaktu s dětmi tohoto věku a v současné době vyučuji na střední průmyslové škole. Zajímá mě tedy i zpětná vazba studentů, jak jsou s výběrem své školy spokojeni a co vše je k tomu vedlo vybrat si tu kterou školu.

Průzkum bude proveden pomocí dotazníkové metody, která zajistí velký sběr dat mezi žáky ZŠ a studenty SŠ. Očekávaným výsledkem průzkumu, je zjištění nejdůležitějších faktorů, které ovlivňují a ovlivnily dotazované respondenty.

Cílem celé práce je tedy pomocí dotazníkové metody zpracovat data, vyhodnotit je a uvést faktory, které hrají největší roli při výběru střední školy.

2. Situace středních škol v dnešní době

2.1. Současné trendy při výběru střední školy

V dnešní době je trh středních škol dalo by se říci přesycen. Všichni žáci posledních ročníků základních škol mají nespočet možností, kam bude směřovat jejich další cesta za vzděláním. Mnoha dětí v tomto věku však ani netuší, co by v budoucnu chtěli studovat.

Žáci základních škol mají na výběr z mnoha typů škol, jako jsou gymnázia, střední odborné školy, střední odborné učiliště, učební obory a praktické školy s nižší úrovní vzdělání. Tyto typy škol mohou patřit pod MŠMT, obec, kraj, jiný resort, církve nebo mohou být soukromé.

Trendem dnešní doby jsou především gymnázia s pozdějším předpokladem studovat na vysokých školách a nemalý zájem je i o prestižní soukromé školy a lycea s výukou cizích jazyků.

Z toho všeho vyplývá, že současným trendem je jednoznačně maturitní studium. Pokračuje v něm více než 65% absolventů ZŠ a jejich počty se každoročně zvyšují.

2.2. Trend výběru střední školy z předchozích výzkumů

Dnešním trendem je především dosažení co nejvyššího vzdělání. Toto je prioritou nejen pro studijně nadané děti.

Rozdíl při výběru školy je značný s ohledem na nadanost žáků. Pro nadané žáky je při výběru budoucí střední školy především její pověst a množství přijatých studentů po absolvování na vysokou školu. Pro studenta s nižším nadáním a horšími výsledky jsou naopak rozhodující již šance na samotné přijetí na vybranou střední školu, záliba ve vybraném oboru a snadné nalezení práce po absolvování střední školy.

S předchozím zjištěním souvisí i to, že nadaní studenti očekávají od střední školy, že je dobře připraví na přijímací zkoušky na vysoké školy. Už méně tyto žáky zajímá, zda je škola naučí učit se. Méně nadaní naopak očekávají, že se toho co nejvíce naučí a hlavně že budou dobře připraveni na budoucí profesi.

Výše budoucího výdělku nehraje velkou roli ani u jedné skupiny studentů. [11]

2.3. Výběr střední školy žáků v minulosti

Poměrně v nedávné době bylo velice časté, že žáci posledních ročníků vybíraly z některých učebních oborů, popřípadě ze středních odborných a průmyslových škol. Jen malé procento z nich odcházelo na gymnázia. Dokonce i vzdělanost na vysokých školách byla nesrovnatelná s dnešní situací.

Většina dětí v minulých letech pokračovala v rodinné tradici a šlo studovat stejný obor jako jejich rodiče, popřípadě takový, který byl jejich obživou. Tento jev byl pro většinu zcela samozřejmý.

Trend současné doby a posledních let ve vzdělání je zcela opačný, a proto dochází k nedostatku řemeslníků na trhu práce a nejen těch, ale i odborníků v technickém odvětví.

2.4. Typy středních škol v současné době

2.4.1. Gymnázia

Gymnázia jsou ukončena maturitou a jejich absolvent získává úplné střední všeobecné vzdělání s důrazem na výuku cizích jazyků na komunikativní dovednosti.

Absolventi gymnázií mají výrazně nejširší možnosti volby na přijetí na VŠ nebo VOŠ.

Nevýhodou je, že student nemá žádné specifické odborné kvalifikace, což pracovní trh někdy vyžaduje. K získání potřebné kvalifikace je třeba absolvovat VŠ nebo VOŠ. [1,2]

2.4.2. Konzervatoře

Konzervatoře připravují děti na velmi intenzivní přípravu dětí na uměleckou dráhu s velkou pravděpodobností uplatnění ve zvoleném oboru. Absolventi mají velkou šanci pokračovat na ve stejném oboru na VŠ uměleckého zaměření.

Nevýhodou absolventů konzervatoří je, že mají vyhraněné zaměření na vybraný obor, který prakticky znemožňuje pokračovat ve studiu na škole jiného zaměření. Velkým problémem pro absolventy může být hledání práce mimo obor. [1]

2.4.3. Lycea

Tento typ studia stejně jako gymnázium má široce všeobecně vzdělávací základ studia. Je vhodným východiskem pro další studium na VŠ nebo VOŠ a zároveň dobrým předpokladem toho, že absolvent bude schopen se dobře orientovat na trhu práce. Nevýhodou tohoto studia je, že odborné zabarvení studia není příliš výrazné., přesto ale umožňuje vzdělání na tomto typu školy hlásit se na široké spektrum vysokých škol. V případě nepřijetí na VŠ nebo VOŠ zůstane absolvent bez odborné kvalifikace. [1]

2.4.4. Střední odborné školy (SOŠ)

- 1) *studijní obory středních odborných škol* (bez vyučení) jsou ukončeny maturitou a poskytují absolventům úplné střední odborné vzdělání
- 2) *učební obory SOŠ* (bez maturity i výučního listu) poskytují střední nebo střední odborné vzdělání a jsou ukončeny vysvědčením
- 3) *3 leté učební obory středních* odborných škol poskytují úplné střední odborné vzdělání, zakončení studia je vyučení s maturitou

Absolventi SOŠ obvykle získávají v průběhu celého studia hluboké znalosti a dovednosti v oblasti příslušného oboru. Dobrá příprava v daném oboru je dána mimo jiné tím, že materiální podpora na výuku na SOŠ je často na vysoké úrovni.

Nevýhodou některých SOŠ a některých oborů může být nedostatečný důraz na rozvoj některých důležitých obecných dovedností (výuka cizích jazyků, informační a počítačové předměty apod.).

Některé obory mohou být pro další studium na VŠ vyloženě nevhodné, jiné naopak své studenty připravují na další studium kvalitně. [1,2]

2.4.5. Střední odborná učiliště (SOU)

- 1) *učební obory středních odborných učilišť* poskytují střední odborné vzdělání a ukončeny jsou výučním listem
- 2) *4-leté studijní obory středních odborných učilišť* poskytují úplné střední odborné vzdělání; zakončení studia je vyučení s maturitou. [2]

2.4.6. Učiliště a odborná učiliště (U a OU)

Učební obory učilišť (U) především pro žáky, kteří ukončili studium dříve než v 9. ročníku ZŠ, a učební obory odborných učilišť (OU) určené zejména žákům, kteří úspěšně ukončili 9. ročník zvláštní školy; zajišťují absolventům nižší střední odborné vzdělání a získání výučního listu na U nebo OU. [2]

2.4.7. Praktické školy

- 1) 3-letá příprava v praktické škole poskytuje nižší střední vzdělání a obdržení vysvědčení po jejím absolvování
- 2) jednoletá a dvouletá praktická škola poskytuje základní vzdělání a získání závěrečného vysvědčení. [2]

3. Charakteristika dětí v době dospívání

3.1. Fyziologická charakteristika dětí v době dospívání

K velkému životnímu rozhodnutí, kdy se děti vybírají své budoucí povolání a tudíž budoucí školu dochází v době dospívání.

Dospívání je období psychologického a společenského přechodu mezi dětstvím a dospělostí. Dospívání je kulturní a společenský jev, a proto jeho koncové body nejsou snadno poutané k fyzickým milníkům. V počátku dospívání, děti obvykle dokončí základní školu a začínají střední vzdělání.

Období dospívání se označuje v různých literaturách různě. Jedním z nich je např. adolescence, puberta, ...

Závěrem lze tedy říci, že období dospívání je přechodnou dobou mezi dětstvím a dospělostí. Zahnuje jednu dekádu života, a to od 10 do 20 let. Ve všech oblastech (somatické, psychické a sociální) dochází tedy v tomto období ke komplexní proměně osobnosti. Mnohé tyto změny jsou primárně podmíněny. Významně je ovlivňují také sociální a psychické faktory. [3]

3.1.1. Puberta

Puberta je období a proces tělesných změn, při kterých se tělo dítěte mění na tělo dospělého člověka schopné se rozmnožovat.

V první polovině puberty se zrychlí růst, který je na jejím konci prakticky ukončen. Během puberty se začnou velmi odlišovat těla muže a ženy, kdy se rozvíjejí druhotné pohlavní znaky.

V širším slova smyslu puberta označuje i adolescenci, tedy období, kdy dochází k psychologickému a sociálního přechodu z dětství do dospělosti. Adolescence přesahuje období puberty, ale její hranice jsou definovány méně přesně. [4, 5]

3.1.2. Adolescence

Termín adolescence je odvozen z latinského slovesa adolescence, což znamená dorůstat, dospívat nebo mohutnět. Jako termín označující určité období člověka bylo toto sloveso použito poprvé v 15. století. Označení adolescenti se v českém jazyce zaměňuje s označením dospívající či dorost a rovněž s označením mládež.

Časově adolescence vyplňuje především druhé desetiletí života. Konkrétní časové vymezení se v jednotlivých literaturách liší.

Adolescence je tedy většinou datována od 15 do 20 (22) let. Adolescencí se může nazvat celé období mezi dětstvím a dospělostí. [5]

3.1.3. Rozdělení adolescence

Adolescence je dospívání i mládí současně, odlišuje se od ostatních životních etap a současně je vnitřně diferencovaná. Toto celé období lze dále rozdělovat a rozlišovat na tři fáze.

První z nich je časná adolescence v časovém rozmezí zhruba 10 (11) – 13 let. Střední adolescence pak vymezuje přibližně interval mezi 14 – 16 lety a pozdní adolescence od 17 – 20 let.

Každá z těchto etap má svoje svébytné charakteristiky. Jde-li o srovnání dvanáctiletého a devatenáctiletého adolescenta, lze potvrdit jak markantní změny se v průběhu celého období odehrávají. [5]

3.1.4. Další dělení adolescence

Ranná adolescence

Ranná adolescence je označována také jako pubescence. Zahrnuje prvních pět let dospívání. Časově je adolescence vymezena mezi 11: - 15. rokem. V tomto věku se mění zevnějšek dospívajícího, což je spojeno s tělesným dospíváním a pohlavním dozráváním.

Pozdní adolescence

Časově je vymezena mezi 15. – 20- rokem života. V tomto věku dochází ke komplexnějším psychosociálním proměnám. Tato fáze je zaměřena na hledání a rozvoj vlastní identity. [5]

3.1.5. Charakteristika adolescence

Trvalou charakteristikou adolescence zůstává, že je považována za most mezi dětstvím a dospělostí. Z ontogenetického hlediska je jejím základním atributem dokončení pohlavního dozrávání, fyzický a duševní rozvoj a sociální učení v nejširším slova smyslu.

Ve srovnání s předchozím obdobím dětství se výrazněji rozvíjí základní schopnosti člověka jako symbolizace, anticipace, zástupné učení, sebereflexe a seberegulace.

Dříve se adolescence ztotožňovala s pubertou. [5]

3.1.6. Význam adolescence

Adolescence získala svůj význam zejména v posledních desetiletích. Má svůj sociální, ekonomický, pedagogický, zdravotní i kulturní rozměr. Má rovněž svoji sociální reprezentaci a subjektivní hodnotu pro ty, kterých se bezprostředně týká, ale i pro generace, které již mají toto období za sebou či které teprve potká. [5]

3.1.7. Starší školní věk

Starší školní věk je období druhého stupně základní školy, kam patří i dotazovaní respondenti pro můj výzkum. Celé období trvá do ukončení povinné školní docházky, což je do doby 15 let. Z hlediska biologického jde o období adolescence.

Školní věk lze tedy chápat jako období oficiálního vstupu do společnosti nebo jako období vytváření horizontálního společenství. V tomto období se dovršuje vývoj inteligence.

Zájmy dítěte se začínají diferencovat ve shodě s jeho založením, ustaluje a směřuje hlouběji do obsahu. Rozvíjí se speciální nadání. Děti mají značný sklon k fantazii.

Při práci projevují velkou samostatnost, vzniká u nich pocit povinnosti a odpovědnosti. Naopak vedle dospělých se cítí méněcenní, uznávají sice jejich autoritu, avšak nechtějí být už považováni za děti, a proto se přehnaně snaží napodobit dospělé a tím skrýt svůj pocit méněcennosti.

Věci okolo sebe dítě již nepřijímá jak dané, nýbrž je analyzuje a hodnotí. Nezřídka sklouzává k negativnímu postoji a kritice svého okolí, což vede k častým konfliktům s rodiči. V citovém životě je dítě prudké a výbušné, ale značně povrchní.

V tomto věku je pro dítě důležité mít úspěch v obou těchto oblastech. Má potřebu být za své výkony pozitivně hodnoceno a především všemi akceptováno.

Selhání ve škole může být rozhodující nejenom z hlediska sebepojetí, ale také pro další životní směřování.[6,7]

4. Volba střední školy

4.1. Výběr střední školy versus výběr povolání

Výběr střední školy úzce souvisí s volbou budoucího povolání. Při složitém procesu výběru střední školy by měl mít žák předpoklad, jaké povolání chce v životě vykonávat. Na základě vhodné volby povolání si žák zvolí tu školu, která mu vytvoří potřebné předpoklady.

4.2. Volba povolání

Jde o jeden z nejaktuálnějších problémů na konci povinné školní docházky. Přechod z jednoho typu školy na jiný může pro některé dítě znamenat stres.

Volba povolání však není jednorázovou akcí. Většinou žák k volbě povolání pozvolna spěje. Někdy se tak děje přes oblast jeho zájmů, které jsou zprvu hodně rozmanité, ale postupem času je jeden nebo dva zájmy dominantní. Žák realizuje své zájmy ve škole, ve školních kroužcích nebo mimo školu ve školních organizacích.

V minulosti již po 1. světové válce vznikaly různé psychologické instituce a také celá řada testů zaměřených nejen na otázky volby povolání mladistvých, ale také na výběr vhodných pracovníků pro vhodná povolání.

V současné době se klade důraz na schopnosti a vědomosti mladistvých. Každý nemá předpoklady pro všechna povolání. Proto je třeba upozorňovat mladistvé a jejich rodiče, jaké jsou pro absolventy základní školy nejlepší předpoklady.

Někdy je třeba u těžších případů pomáhat mladistvým i pomocí lékařského vyšetření a doporučení. Byly proto zřízeny první lékařsko-psychologické poradny. Testy prováděné v těchto poradnách se provádí nejen u žáků 9. tříd ZŠ, ale i budoucích absolventů SŠ, kteří se chystají na další studium na VŠ. [2]

4.3. Zdroje informací o školách

Informace o školách v dnešní době přicházejí z různých stran. Děti se o potencionálních školách dozvídají od svých kamarádů, od svých rodičů nebo od výchovných poradců ve svých školách.

K dispozici kromě informací ústních jsou různé informační příručky o školách. Nejlepší je pak přímý kontakt s budoucí školou na dni otevřených dveří.

Nejrozšířenější způsob získávání informací současné doby je internet, kde se uchazeči a veřejnost dozvědí veškeré informace o zvolených oborech. Dalšími médii, kde se může každý žák dozvědět potřebné informace o škole jsou inzeráty v novinách či v rádiích.

Neméně cennými mohou být také informace od těch, kteří na vybrané škole studují nebo studovali.

4.4. Přípravenost dětí ZŠ na budoucí vzdělání

Málokteré dítě míří po skončení školní docházky přímo do praxe. Většina pokračuje ve studiu na střední škole či v učebním oboru. Otázkou však zůstává, jak je dítě na konci povinné školní docházky připraveno na budoucí kariéru. Jednoznačná odpověď neexistuje. Záleží nejen na typu navštěvované školy, ale i na způsobu, kterým jsou zde děti připravovány do života.

Z toho všeho vyplývá, že to jak bude žák připraven na budoucí střední školu či povolání, závisí z větší části na základní škole. Na přípravách na přijímací zkoušky a střední školu se podílí nejen učitelé svou výukou, ale i sami rodiče.

Školy se snaží dostát tomuto požadavku především tím, že skrze svého výchovného poradce nabízí informace každém jednotlivém povolání, jeho obsahu, požadavcích při výběru tohoto povolání, možnosti přípravy na budoucí povolání i uplatnění na současném trhu práce. [8]

4.5. Přijímací zkoušky na střední školy

Zkoušky jako jsou přijímací řízení na střední školy nás doprovázejí téměř po celý život. V dané situaci jsou přijímací zkoušky pro děti jejich největší životní zátěž. Rodiče by měli před přípravou na střední školu se svým dítětem mluvit o jeho budoucnosti. Děti by měly vědět, že i při prvním neúspěchu u přijímacích zkoušek život nekončí.

V době připravování dětí na střední školu se očekává od rodičů velká podpora a optimismus od rodičů, kteří se bojí neméně než jejich děti. I když to někdy tak nevypadá, děti se přijímacích zkoušek bojí a trápí je to.

Příprava dětí na střední školu probíhá jak na základní škole, tak doma. Další možností efektivní přípravy jsou přípravné kursy jako např. přijímací zkoušky nanečisto.

Nikoli nedostatek studijních předpokladů, ale i špatná volba SŠ může být hlavní příčinou neúspěchu u přijímacích zkoušek. Je proto velmi dobré si rozmyslet, co je pro dítě optimální. Někdy mohou být na škodu velké ambice a přeceňování dítěte, někdy naopak momentální nápad jít na tu a tu školu, která se v zápětí ukáže jako nevhodná.

4.6. Jak si vybrat správnou školu

Má-li žák již na základní škole nějaké zájmy a koníčky, má usnadněný výběr střední školy. Často se stává, že se žák může přiklánět k tradici rodinného řemesla, což vždy nemusí být nejlepší volba. Ale i přesto je mnohem snazší výběr školy řemeslného typu, než např. ekonomického typu. Předpokládá se, že žák v 9. třídě nemá ještě vyhraněný zájem o ekonomii.

Stále dobrou volbou je dnes považováno studium gymnázia. Předpokládá se, že je zde student připraven pro další studium na vysokých školách.

Při výběru daného oboru je důležité např. vědět, co chce dítě v životě dělat, zjistit si co nejvíce informací o různých školách a jet se na školu podívat.

4.6.1. Na co se zaměřit při výběru střední školy

Nejdříve by se měl žák zajímat o střední školy v místě svého bydliště, ale i prostudovat všechny dostupné přehledy středních škol.

Vždy je vhodné navštívit školu osobně, kdy žák získá představu o prostředí školy, nasaje její atmosféru. Je dobré využít tzv. Dny otevřených dveří, kde může dojít k osobnímu rozhovoru s některým pedagogem, ale i studentem. Při váhání ve volbě budoucí střední školy, může být tato zkušenost dobrým pomocníkem.

Při rozhodování jaký typ školy studovat by měl každý také odhadnout, zda je typ spíše technický či jazykový. Dále je dobré zhodnotit, zda je dítě schopno pracovat samo, nebo s vedením.

Velmi důležité je zjistit, z čeho se dělají přijímací zkoušky a zajímat se tedy o přijímací předměty a jak celý přijímací proces probíhá. Je dobré vědět také poměr přihlášených a přijatých uchazečů v posledních letech. Systém přijímacích zkoušek se v průběhu let neustále mění. Možnost dostat se na vybranou školu se tím, ale příliš nemění.

V některých případech výběru střední školy je vhodné myslet na to, že tento proces nemusí být konečný a dítě bude pokračovat ve studiu i po ukončení SŠ.

Při rozhodování o střední škole je důležité také zvážit okolnosti jako např. možnost dojíždění do školy či pobyt mimo rodinu na internátu. [8]

4.7. Předpoklady dětí při volbě povolání

Preference některých cílů v době dospívání může být ovlivněna nejen věkem, ale i pohlavím. Jejich směřování je také z velké části ovlivněno subjektivními představami o budoucím životě.

Před volbou povolání by měl každý s pomocí rodičů, učitelů nebo sám odhadnout, jestli je spíše studijní typ nebo potřebuje stále vedení. Zda je dítě skutečně studijní typ lze poznat především podle výsledků dítěte ve škole. Když si i přes to rodiče nejsou jisti, měli by se obrátit na pedagogicko-psychologickou poradnu. Podle speciálních testů zde odborníci zjistí, zda má dítě ke studiu předpoklady či nikoli. [5,12]

5. Vývoj školství

5.1. Kvantitativní vývoj středního školství v 90.letech

V této době se měnil absolutní počet středoškoláků, respektive došlo k dramatickému poklesu studujících, a to především v druhé polovině 90.let.

Proporce v počtu žáků tří základních typů škol se však výrazně nezměnily.

Vysoký nárůst v kategorii středních odborných škol kontrastuje s nepatrným nárůstem v polovině 90.let a s následným poklesem počtu studentů gymnázií. Česká republika je v tomto směru ve vyspělé Evropě výjimkou, podíl všeobecně vzdělávacích škol je nejnižší ze všech.

Školní rok	1989/90		1995/96		1998/99	
Typ školy	Počet v tis.	%	Počet v tis.	%	Počet v tis.	%
Gymnázia	26,2	13,2	27,4	13,1	24,8	15,4
SOŠ	50,9	25,7	77,9	37,3	59,2	36,7
SOU	121,1	61,1	103,5	49,6	77,2	47,9
Celkem	198,3	100	208,8	100	161,3	100

Tab.5.1. Charakteristika vývoje v letech 1989 - 1999

V tabulce 5.1. je znázorněno jak postupem let kolísal počet studentů na jednotlivých školách. Z průzkumů po roce 1989 po dobu deseti let byly procentuálně zjišťovány počty přijatých studentů na jednotlivých školách.

I přes současný trend studovat gymnázia, počet studentů od roku 1989 do roku 1999 významně nevzrostl. Naopak se počet snížil vlivem úbytku dětí v České republice. Procentuálně vzhledem k celkovému počtu studentů nově přijatých na střední školy se počet nesnížil. Z toho vyplývá, že procento přijatých na gymnázia je vyšší než dříve, ale počet studentů se snížil.

Střední odborné školy zaznamenaly během jmenovaných let významný nárůst studentů, který byl způsoben naopak klesajícím zájmem o střední odborné učiliště.

Z předchozího vyplývá, že vůbec k největší významné změně došlo u středních odborných učilišť. Pokles nově přijatých studentů byl dokonce v řádů desetitisíců. [13]

5.2. Kvantitativní vývoj školství v posledních letech

Vývoj školství se od minulých let značně změnil. Porovnáním tabulky 5.1. a 5.2. lze říci, že došlo k celkovému poklesu počtu žáků na ZŠ a tudíž i přijatých studentů na SŠ.

Počet žáků na ZŠ i SŠ nestagnuje, ale neustále klesá a vzhledem k úbytku celé populace bude zřejmě klesat i v budoucích letech. Od roku 1989 po současnost klesl počet obyvatelstva cca o 60 tisíc.

Školní rok	2005/06		2006/07	
	Počet	%	Počet v tis.	%
Typ školy				
speciální	982	0,68	905	0,6
SŠ	98 079	67,61	94 530	67,1
SOU	46 003	31,71	45 472	32,3
Celkem	145 064	100	140 907	100

Tab.5.1. Charakteristika vývoje v posledních letech

5.2.1. Průběh vývoje středního školství během posledních let

V posledních pár letech stoupl počet studentů přijímaných na střední školy s maturitou na 2/3 z celkového počtu studentů hlásících se na střední školy.

Ještě před deseti lety se téměř polovina žáků posledních ročníků ZŠ hlásila na střední odborné učiliště. Dnes je tomu již z mnoha různých důvodů jinak a těchto žáků neustále ubývá. Na střední odborné učiliště se v posledních letech hlásila jen necelá 1/3 ze všech žáků 9. ročníků ZŠ.

Experimentální část by pomocí dotazníkové metody měla zjistit proč tomu tak je a co vlastně dnešní děti vede k tomuto rozhodnutí. [13]

6. Vnější a vnitřní vlivy ovlivňující volbu povolání

Při volbě povolání nebo střední školy působí na dítě dva důležité faktory. Vnitřní a vnější. V této práci se budu zabývat faktory vnějšími, které jsou lépe měřitelné a specifické svým charakterem.

Pro volbu povolání je také důležitý vliv prostředí, a to zvláště rodičů. Dříve často tito mladiství chtěli pokračovat v řemesle svých otců. Kromě toho bývají mladiství ovlivňováni spolužáky a chtějí jít do stejného oboru jako jejich spolužák, a to bez uvážení, zdali mají pro daný obor předpoklady.

Výběr střední školy je tedy ovlivněn jak vnitřními tak vnějšími vlivy.

Mezi vnitřní vlivy můžeme zařadit např. inteligenci jednotlivých žáků, chování a jejich etické vlastnosti, smysly, prospěch, smysly (zrak, sluch), hrubá a jemná motorika,....

Mezi vlivy vnější pak patří především vliv rodičů a celé rodiny, kamarádi, škola, trh práce, zájmy dětí a i prestiž jednotlivých potenciálních středních škol.

To jak jsou děti ovlivňovány právě vnějšími faktory bude zjišťováno pomocí dotazníkové metody, která by měla zajistit přibližný výsledek odpovídající skutečnosti a potvrdit nebo vyvrátit zjištěné teoretické podklady

6.1. Vnější faktory ovlivňující výběr střední školy

Na základě zjištěných teoretických podkladů a předešlých výzkumů o této problematice jsem jako nejdůležitější ovlivňující faktory vybrala níže uvedené. Jejich sled není podle významnosti, ale zcela náhodný. Jejich významnost bude zjišťována právě pomocí dotazníkové metody.

6.1.1. Vliv rodičů na dítě

Výběr střední škol není pro žáky základních škola a jejich rodiče jednoduchým rozhodnutím. Naprosto nejlepší situace je, když žák již v tomto věku ví, co chce v životě dělat. Mají svůj životní cíl a za ním v životě půjdou.

Mnohdy svou roli sehrává vzor z rodiny, kdy rodiče mají soukromou firmu. Často je zde snaha o pokračování tradice.

A právě na většině rozhodnutí při výběru školy se podílí rodiče, a to jak vlivem pozitivním, tak i negativním. Asi nejhorší v tomto případě je, když pak rodiče nevědí, co jejich dítě zajímá, k čemu má vztah a kdy je šťastné. [12]

6.1.2. Vzdělání a škola

Škola je po rodině druhý nejvýznamnější socializační činitel a instituce, která ovlivňuje osobnost, vztahy a běžnou každodenní zkušenost dospívajících. Jestliže adolescenti první poloviny 90.let absolvovali základní školu ve větší míře období totalitního komunistického režimu, jejich středoškolská studia probíhala a probíhají v jiných podmínkách. Došlo k radikální diverzifikaci školního systému, což zasáhlo v největší míře právě střední školy.

I v dnešní době působí škola jako výchovná instituce, která by měla sloužit právě i při rozhodování o budoucím povolání. [12]

6.1.3. Vztah dítě, rodina a škola

Rodina ovlivňuje postoj dítěte ke škole mnohem dříve, než dané dítě vůbec do školy přichází. Její sociokulturní začlenění, hodnotový systém i úroveň vzdělanosti ovlivní očekávání, která se bude k roli žáka vztahovat.

Rodina tak může motivovat dítě, mnohdy i nevědomě, k pozitivním či negativním výkonům.

U rodiny s negativním postojem ke škole a nízkou vzdělaností může dojít ke kolizi mezi hodnotovým systémem rodiny a školy. Jestliže se dítě ztotožní s postojem rodiny, má to za následek zhoršení výsledků ve škole.

Lhostejnost a nezájem rodičů nepříznivě ovlivňuje dítě k dalšímu učení. Dítě ztrácí motivaci, směřuje se s horšími známkami. [11]

6.1.4. Vliv pedagoga na dítě

Při výběru střední školy působí ve značné míře i učitel nebo výchovný poradce, který působí na všech ZŠ. Učitel působí nejenom svým obecným chováním, ale především individuálním přístupem k určitému dítěti. Učitel tak může ovlivnit výkon jedince.

Výchovný poradce pak přichází na řadu v posledních ročnících a podává žákům cenné informace, jak postupovat při výběru střední školy. Sleduje také vývoj jejich rozhodnutí v průběhu určité doby. Má k dispozici seznamy všech středních škol. Komunikuje s rodiči v případě potíží. [11]

6.1.5. Vliv školy na dítě

Škola by měla vývoj zájmu o povolání jednak sledovat, jednak ho usměrňovat. Jde především o upozornění na soulad či nesoulad mezi žákovou aspirací a jeho vědomostmi, dovednostmi a schopnostmi.

Tedy porovnává předpoklady žáka k přijetí k určitému povolání s požadavky instituce, jež přípravu provádí. [2]

6.1.6. Vliv připravenost dítěte na střední školu

Přechod dítěte za ZŠ na SŠ je jedno z klíčových období jeho života. Role ZŠ v tomto období dítěte spočívá především v poradenské činnosti. Ovlivňuje tím žáka při výběru dalšího studia a jeho úspěšnost při přijímacím řízení a později studiu na SŠ. [16]

6.1.7. Vliv rodinné tradice povolání

Tím, co podle dlouhodobých průzkumů ovlivňuje povolání nejvíce jsou jednoznačně rodiče a rodina jako taková. Ty tam jsou doby první republiky, kdy byl otec hrdý na to, že syn šel v jeho šlépějích, kdy mu mohl předat svou živnost a syn v ní pokračoval.

Rodinná tradice je také jedním z faktorů, které budou pozorovány pomocí dotazníkové metody. [2]

6.1.8. Vliv prospěchu a neprospěchu na výběr střední školy

Obecně lze konstatovat, že prospěch u některých žáků nesehrává ve volbě povolání žádnou roli. Některé školy tuto nezdravou aspiraci jedinců spíše podporují. Špatný prospěch jednotlivých žáků se dříve nebo později projeví při studiu na SŠ.

Hodnocení prospěchu je velice relativní, protože každá škola má svá kritéria. Dokonce i úroveň jednotlivých škol se může od sebe lišit. Neprospěch žáků může být také způsoben různými faktory.

6.1.9. Vliv zajištění budoucnosti při výběru školy

V dnešní době mimo jiné rodiče projevují samozřejmý zájem o to, aby jejich potomek byl do budoucnosti pokud možno co nejlépe finančně vybaven. Při výběru budoucí profesní dráhy svého potomka tedy zvažují především povolání, která podle jejich mínění reálně umožňují větší výdělků. Tomu rodiče přizpůsobují i ovlivňují dítě při orientaci na určité povolání a následně i při jeho výběru.

6.1.10. Předpoklady pro zajištění životní existence

Již v minulosti se uvádělo, že pro zajištění životní existence jsou důležité dva předpoklady, a to duševní schopnosti a schopnosti tělesné. V případě, že oba faktory jsou postižené, má takový jedinec sníženou šanci uplatnit se samostatně v životě.

Jestliže má žák dobré duševní předpoklady, přičemž nemá předpoklady tělesné, může se uplatnit v duševní práci. Jestliže je tomu obráceně, může se uplatnit v tělesných pracích.

Poslední případ má však své meze, neboť duševní předpoklady nesmějí být příliš nízké, a to např. na úroveň mentální retardace.

Kromě těchto dvou působí zde ještě další důležité faktory, jako chování a etické zásady, zájmy, motivace, vyrovnanost osobnosti, motorika a další.

S celou touto problematikou úzce souvisí o to, zda je pro děti při výběru střední školy důležité i platové ohodnocení určité profese. [14]

6.1.11. Šance uplatnění na trhu práce

Neméně důležitým faktorem se může při výběru střední školy pro děti jevit zaměstnanost absolventa vybrané školy. Toto vše dále souvisí s adaptibilitou, která znamená schopnost měnit během života svou kvalifikaci, pružně a efektivně se orientovat na pracovním trhu. S tímto faktorem souvisí i prestiž dané profese či náplň práce, která se může zdát nevýznamná.

6.1.12. Možnost pokračování ve studiu VŠ nebo VOŠ

Nadaní žáci si vybírají takovou školu, která má dobré předpoklady k dosažení co nejvyššího možného vzdělání.

Střední odborné školy pomyslné dveře na VŠ většinou otvírají. Budoucí zaměření zpravidla předurčuje další vývoj ve vzdělávání na vysokých školách. Studium na ekonomických školách žák většinou směřuje na vysoké školy ekonomické apod.

Teoreticky má každý student z jakékoliv školy možnost dále studovat.

6.1.13. Sociální prostředí školy

Výrazný vliv na výběr budoucího povolání a tudíž i školy může mít její sociální prostředí. Sociální prostředí má vliv na studijní motivaci žáků a studentů a jejich studijní ambice. Proto také zajímá žáky 9.tříd, jací jsou v jejich nastávající škole studenti, učitel, kolik studentů je v ročníku nebo kolik studentů přestupuje na jinou školu a v neposlední řadě jak je na tom škola z hlediska prevence společensky nežádoucích jevů (drogy, šikana,...).

7. Experimentální část

Experiment byl řešen v několika bodech:

- 1) volba vhodné statistické metody a sestavení dotazníku
- 2) vyhledávání vhodných respondentů
- 3) vyhodnocení a zpracování získaných dat

7.1. Charakteristika

Pro získání potřebných informací pro tuto bakalářskou práci s tématem „Faktory ovlivňující výběr střední školy“, byla zvolena dotazníková metoda, která je vhodná pro získání velkého počtu dat, které jsou třeba pro vypracování studie.

Jako nejvhodnější respondenti pro řešení tohoto problému byly zvoleni žáci 9.tříd základní školy a studenti 2. středních škol. Žáci 9.tříd ZŠ byly zvoleny proto, že se jich tento problém nejvíce dotýká. Mají již určitou představu, co by v budoucnu chtěli studovat. Studenti střední školy byly vybrány z prvních, druhých a třetích ročníků a budou sloužit pro srovnání s odpověďmi ze ZŠ.

Jako vhodný ukazatel tedy bylo porovnat výsledky odpovědí žáků 9.tříd se studenty vybraných středních škol. Jejich odpovědi by měly odpovídat jejich zkušenostem a tudíž se v jednotlivých částech dotazníku lišit.

Vyhodnocení a statistické zpracování dat bylo provedeno na základě zjištěných informací pomocí dotazníkové metody. Pro dobré vyhodnocení byly získaná data zpracována do grafů.

7.2. Charakteristika výzkumu v pedagogice

Lidské poznávání je velmi složitý proces, který může pobíhat nejrozmanitějšími metodami a postupy. Pro můj experiment byl zvolen dotazníkový výzkum.

Ve výzkumu v pedagogice se řeší buď jeden, nebo více, zpravidla spolu souvisejících, problémů. Řešení vědeckého problému představuje řadu navzájem propojených a na sobě závislých kroků a činností. Jednotlivé výzkumy se mohou navzájem poněkud lišit co do posloupností jednotlivých činností, ale základní schéma postupu bývá stejné. [10]

7.3. Fáze vědeckého výzkumu v pedagogice

7.3.1. Stanovení problému

Tato fáze je neobyčejně náročná. Práce při stanovení problému obvykle začíná tzv. předběžnou teoretickou analýzou. V této části jde o získání co největšího množství informací o oblasti, kterou chceme prozkoumat, o seznámení se současným stavem poznání v této oblasti.

Celý problém by měl vyjadřovat vztah mezi dvěma nebo více proměnnými. Proměnnou rozumíme pedagogický jev nebo vlastnost, která se ve výzkumu mění. Příkladem proměnných může být např. pohlaví dětí, věk dětí, chování dětí v určité situaci. [10]

7.3.2. Formulace hypotézy

Po stanovení problému následuje další významná fáze vědeckého výzkumu – formulace hypotézy. Hypotézami rozumíme pokusné, předběžné, prozatímní odpovědi na položené otázky.

Na formulaci hypotézy jsou stanoveny tři základní požadavky:

- a) hypotéza je tvrzení, které je vyjádřeno oznamovací větou (výzkumný problém je naopak vhodné vyjádřit tázací větou)
- b) hypotéza musí vyjadřovat vztah mezi dvěma proměnnými (pokud se nejedná o vyjádření vztahů, není možno hovořit o hypotéze)
- c) hypotézu musí být možno empiricky ověřovat. Proměnné, které v hypotéze vystupují, musí být měřitelné (být jen na základě kategorizace). [10]

7.3.3. Testování hypotézy

V této fázi řešení vědeckého výzkumu jde o prokazování pravdivosti či nepravdivosti hypotézy. Rozhodnout o pravdivosti dat lze u klasických výzkumů jedině na základě rozsáhlého shromažďování dat, jejich třídění, zpracováním a vyhodnocováním.

Empirická data získává výzkumník metodami, které bývají označovány jako empirické metody (např. pedagogické pozorování, dotazník, rozhovor, testy,...).

Při přípravě výzkumu je nutno rozhodnout o tom, kolik a jakých případů bude potřeba zkoumat (pozorovat, testovat, sledovat), abychom získali spolehlivé výsledky.

Významné místo při zpracování dat v pedagogických výzkumech a při interpretaci získaných výsledků má statistika. Statistika je věda, která se zabývá metodami sběru, zpracování a vyhodnocování hromadných dat. [10]

7.3.4. Vyvozování závěrů a jejich prezentace

V této fázi řešení vědeckého problému vyslovujeme, opírajíce se o výsledky testování hypotéz, závěry, ke kterým výzkum dospěl.

Konstatujeme přijetí či odmítnutí hypotéz, interpretujeme dosažené výsledky, srovnáváme je s dosavadními výsledky vědy, zdůvodňujeme případné rozdíly. [10]

7.3.5. Aplikace pedagogického výzkumu v experimentu

Můj experiment prošel různými fázemi vědeckého výzkumu. Jedna z nejnáročnějších fází celého výzkumu bylo stanovení problému. Nejdříve byla provedena předběžná analýza pomocí odborné literatury a jiných zdrojů.

Na základě provedeného výzkumu bylo možno porovnat, zda se jednotlivé hypotézy ztotožňují s teoretickými podklady z předchozích analýz.

Pomocí dotazníkové metody byly získány empirická data. Tyto data pak byly statisticky zpracovány a vyhodnoceny.

7.4. Vlastnosti dobrého měření

Jestliže realizujeme určité pedagogické měření, nikdy si nemůžeme být dopředu jisti jeho kvalitou. Skutečnou kvalitu měření lze zpravidla dostatečně posoudit až na základě vyhodnocení výsledků již uskutečněného měření. Při posuzování měření nás obvykle nejvíce zajímá jeho validita, reliabilita a praktičnost.

7.4.1. Validita měření

Českým ekvivalentem pojmu validita je platnost. Měření má dobrou validitu tehdy, jestliže měří skutečně to, co podle předpokladu měřit má.

7.4.2. Reliabilita měření

Pojem reliabilita se často nahrazuje pojmy spolehlivost, stabilita, homogenita, přesnost, konzistence nebo stálost, avšak žádný z nich pojem reliability plně nevystihuje.

Aby měření bylo reliabilní, je třeba, aby opakování za stejných podmínek poskytovalo stejné výsledky. Tento aspekt reliability je možno označit jako spolehlivost měření. V některých případech je reliabilita chápána jen v tomto zúženém smyslu.

Jestliže však reliabilitu chápeme širším způsobem, potom požadujeme, aby měření vedle spolehlivosti bylo ještě navíc přesné, tj. minimálně zatíženo chybami měření. Za přesné považujeme takové měření, při kterém se dopouštíme jen malého počtu chyb a tyto chyby nejsou příliš velké.

7.4.3. Vztah reliability a validity

Dostatečně vysoká reliabilita je nutnou podmínkou dobré validity měření, vysoká reliabilita však ještě nezaručuje dobrou validitu. [10]

7.5. Dotazníková metoda

7.5.1. Dotazník

Je velmi rozšířenou technikou pedagogického výzkumu, a to z důvodů jeho ekonomické nenáročnosti a vysoké efektivity.

Dotazník je soubor přesně formulovaných otázek, v písemné podobě, za účelem zjištění speciálních údajů, názorů, postojů nebo mínění. Dotazníkem se získávají údaje od velkého počtu respondentů bez osobního kontaktu. [11]

7.5.2. Dotazníková metoda a její tvorba

Pomocí dotazníkové metody lze shromáždit informace nutné k uskutečnění šetření. Před samotnou tvorbou dotazníku je nutné zvážit, zda je výzkumná metoda vhodná.

Také je nutné si uvědomit, pro jaké respondenty je dotazník tvořen. Důležité při tvorbě jakéhokoliv dotazníku je předpoklad, jak budou daní respondenti na naše otázky reagovat a zda jim budou rozumět.

Dotazníková metoda je vhodná k tomu, abychom získaly jednoduchým způsobem velké množství odpovědí. Při ústním dotazování by tomu tak nebylo.

Dalším důležitým faktorem při tvorbě dotazníku zohledňující věk respondentů je délka a náročnost dotazníku. S tím souvisí i možnosti odpovědí, které jim lze nabídnout.

Jednoduše řečeno je dotazník spojen s dotazováním. Je to způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí. Je to v dnešní době velmi často frekventovaná metoda získávání údajů, která je především určená pro jejich hromadný sběr. Proto je tato metoda považována za ekonomický výzkumný nástroj.

7.5.3. Etapy při tvorbě dotazníku

7.5.3. Souhrn tvorby dotazníkové metody

Při sestavování dotazníku je nutné si stanovit problém, který bude řešen a především si stanovit cíle celého výzkumu.

Pro daný výzkum je nutné zvolit typ respondentů a získat tak potřebná data. Analýzou dat pak zjistit potřebné informace a tyto data zpracovat.

7.5.5. Obsah dotazníku

- a) *úvodní část* – obsahuje informace o cílech výzkumu, instituci, která výzkum provádí a pokyny jak dotazník vyplňovat.
- b) *střední část* – těžiště dotazníku, obsahuje otázky, jejichž sled by měl být od nejlehčích po nejtěžší.
- c) *závěrečná část* – zde je uvedeno poděkování respondentovi

7.5.6. Druhy dotazníků:

- a) *dotazník strukturovaný* – je charakterizovaný uzavřenými otázkami, tj. takovými, které předpokládají jednoznačnou odpověď.
- b) *dotazník nestrukturovaný* – je charakterizovaný otázkami, tj. takovými, které vedou k velké řadě možných odpovědí.
- c) *dotazník kombinovaný* – je charakterizovaný jak otázkami uzavřenými, tak otázkami otevřenými. [11]

7.5.7. Druhy otázek

Uzavřené – předem dané odpovědi

Otevřené – možnost odpovědět vlastními slovy

Škálové – číselné nebo slovní hodnocení

7.5.8. Charakteristika použitého dotazníku

Při sestavování dotazníku „Co ovlivňuje výběr střední školy“ byl nejdříve stanoven hlavní cíl celého průzkumu. Hlavním cílem bylo zjistit, jaký faktor nejvíce ovlivňuje výběr střední školy.

Otázky do dotazníku byly formulovány logicky, srozumitelně a především stylisticky správně.

Pro zvýšení upřímnosti odpovědí byly všechny otázky a celý dotazník tvořen anonymně. Jména dotazovaných nebyly uvedeny ani na samotných dotaznících.

V dotazníku byly zvoleny otázky různých typů. Otázky byly otevřené, uzavřené ale i škálové.

7.6. Cíl výzkumu

Hlavním cílem výzkumného šetření pomocí dotazníkové metody bylo zjistit, zda žáci 9.tříd ZŠ a studenti SŠ jsou při výběru své budoucí školy a povolání ovlivněni nějakými faktory. Výsledky celého výzkumu byly rozděleny podle respondentů a porovnány mezi sebou.

Dalším dílčím cílem bylo vytvořit pomocí odborné literatury dotazník, který sloužil k získání většího počtu dat. Důležité bylo určit typ respondentů. Dále bylo důležité získaná a vyhodnocená data zpracovat do grafů a tabulek.

7.7. Výběr vhodných respondentů

Pro tento výzkum bylo nutné si určit typ vhodných respondentů a s nimi daný výzkum provést. Pro zjišťování ovlivňujících faktorů při výběru školy bylo vhodné spolupracovat se žáky posledních ročníků ZŠ, kteří procházejí bez výjimky těžkým rozhodnutím ve svém životě. Pro srovnání výsledků výzkumu a zpětnou vazbu byly osloveni i respondenti ze středních škol. Byli osloveni studenti prvních, druhých a třetích ročníků.

Věk respondentů se pohyboval ve věkové kategorii 14 – 18 let. Věkové zastoupení jednotlivých skupin bylo zpracováno do výsečových grafů.

7.7.1. Charakteristika vhodného výběru respondentů

Existuje více způsobů jak vybírat jedince tak, aby danou skupinu osob dobře reprezentovali. Společným rysem všechno postupů je, že rozhodnutí o tom, který prvek vybereme, je objektivní. Objektivita se zabezpečuje nejčastěji uplatněním náhody.

Ve vědeckém výzkumu musí být zaručeno, že při výběru prvků se neuplatní jakýkoliv subjektivní zřetel, a to ať skrytý či zdánlivě bezvýznamný.

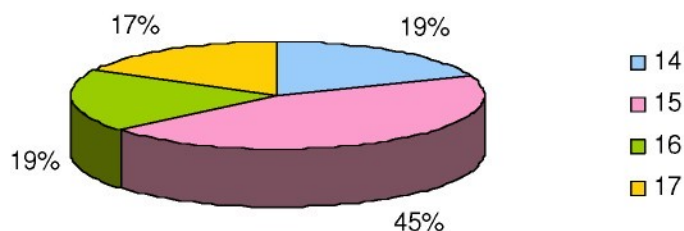
V této práci bylo použito tzv. stratifikovaného výběru, kde byl celý soubor složen z několika charakteristických podskupin. V případě mého výběru byly těmito podskupinami žáci ZŠ a studenti SŠ. Dalším členěním do podskupin by mohly být respondenti rozčleněni podle pohlaví nebo podle věku. [10]

7.7.2. Zastoupení jednotlivých skupin respondentů v provedeném výzkumu

7.7.2.1. Zastoupení věkových kategorií respondentů

Vzhledem k výběru vhodných respondentů lze všechny rozdělit do několika skupin např. podle věku. Při výběru byly osloveni žáci 9.tříd a studenti středních škol. Tito studenti byly v průzkumu rozděleni do 4 věkových kategorií. Graf 7.1. ukazuje, že ve výzkumu byly nejčastěji tázáni studenti patnáctiletí. Nejvyšší zastoupení patnáctiletých bylo způsobeno, tím, že byli dotazováni žáci 9.ročníků a zároveň studenti prvních ročníků, kteří také z části spadají do této kategorie.

Věkové kategorie respondentů

Graf 7.1. Věkové kategorie respondentů

Následující tabulka četností, ukazuje přesně počet jednotlivých věkových skupin a zastoupení žáků a studentů v těchto skupinách. Graf 7.1. odpovídá tabulce četností 7.1.

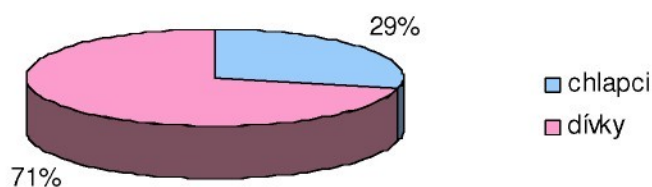
Věk	Počet žáků a studentů	Četnost	Relativní četnost
14 let	////////////////////	22	0,19
15 let	//////////////////// ////////////////////	51	0,44
16 let	////////////////////	22	0,19
17 let	////////////////////	20	0,18
celkem		115	$\Sigma 1$

Tab. 7.1.Tabulka četností věkových kategorií

7.7.2.2. Zastoupení chlapců a dívek v roli respondentů

Respondenti byly vybrány z různých typů škol. Zastoupení chlapců vzhledem k poměru k dívkám bylo výrazně menší. Tento fakt byl způsoben specifickými typy škol, odkud byly dotazováni respondenti. Oslovení byly respondenti základní školy, gymnázia, Střední odborné školy ekonomické a Střední průmyslové školy oděvní.

Pohlaví respondentů

Graf 7.2. Pohlaví respondentů

Další tabulka četností 7.2. ukazuje numerické zastoupení chlapců a dívek v dotazníkové metodě. Vlivem výběru odborných škol, byl zastoupení dívek větší.

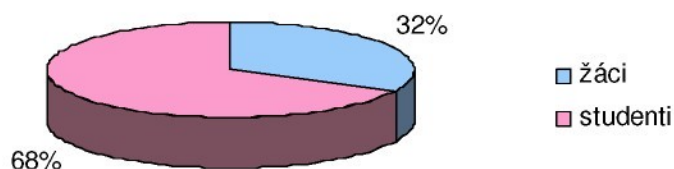
Pohlaví	Počet žáků a studentů	četnost	Relativní četnost
Muž	//////////////// ////////////////	33	0,29
Žena	//////////////// //////////////// //////////////// ////////////////	82	0,71
celkem		115	$\Sigma 1$

Tab. 7.2. Tabulka četností pohlaví respondentů

7.7.2.3. Zastoupení žáků a studentů v roli respondentů

V dotazníkovém průzkumu byly respondenty zvoleni žáci 9. tříd ZŠ a studenti středních škol. Dále budou porovnány rozdíly právě mezi žáky a studenty, proto je důležité brát zastoupení těchto skupina na mysli.

Žáci a studenti v roli respondentů

Graf 7.3. Zastoupení žáků a studentů ve výzkumu

Tato četnostní tabulka 7.3. je totožná také totožná s grafem 7.3.. Vlivem oslovení více respondentů ze středních školy byla podskupina studentů ve větším zastoupení.

Výsledky dotazníkové metody byly porovnány právě mezi podskupinami žáků a studentů.

Respondenti	Počet respondentů	Četnost	Relativní četnost
Žáci	//////////////////// ////////	37	0,32
Studenti	//////////////////// //////////////////// //////////////////// ////////////////////	78	0,68
celkem		115	$\Sigma 1$

Tab. 7.3. Tabulka četností žáků a studentů

7.8. Charakteristika provedeného výzkumu

Před provedením celého výzkumu prostřednictvím dotazníkové metody bylo nutné stanovit si předem cíle. Na základě stanovených cílů byl vytvořen pomocí odborné literatury dotazník, který sloužil k získání potřebných dat.

Dotazník, který měl zjišťovat co ovlivňuje děti při volbě budoucího povolání nebo výběru střední školy, byl obměněn pro žáky ZŠ a studenty SŠ. Pro lepší kladení otázek bylo v dotazníku pro ZŠ použito osobnější oslovení respondentů – tykání. Pro studenty SŠ pak vykání. Při sestavování dotazníku byly dodržovány pravidla jeho tvorby.

Dotazníky byly mezi respondenty dodán prostřednictvím jejich vyučujících a vyplněn při hodinách občanské výchovy.

Vyplněné dotazníky byly seříděny podle správnosti vyplnění a postupně vyhodnocovány všechny otázky.

V experimentální části pak byly uvedeny výsledky stěžejních otázek pro výzkum. Ostatní otázky byly zařazeny do přílohy. Výsledky byly nejprve zpracovány pomocí čárkovací metody na volné papíry. Dále byly zpracovány do četnostních tabulek, výsečových a sloupcových grafů.

Nakonec celého výzkumu byly podle grafů a tabulek vyhodnoceny výsledky, které měly ukázat co je závěrem výzkumu dotazníkové metody.

7.8.1. Charakteristika pedagogického výzkumu

Při zpracování výsledků pedagogických výzkumů se zpravidla realizují následující kroky:

- Uspořádání dat a sestavení tabulek četností,
- Grafické znázornění naměřených dat,
- Výpočet charakteristik polohy (měr ústřední tendence)
- Výpočet charakteristik rozptýlení (měr variability)

7.8.2. Výzkum dotazníkové metody

Empirického šetření se zúčastnily žáci a studenti základních a středních škol.

Zadání testu a samotný test byl vytvořen v jednotném čísle pro žáky ZŠ a v množném čísle pro studenty středních škol.

Celkový počet 6 tříd zahrnuje 115 respondentů ve věkovém rozsahu 14 - 18 let.

Četnost tříd a jednotlivých respondentů podle věku, pohlaví a stupně školy byl znázorněn ve výše uvedených četnostních tabulkách a výsečových grafech v kapitole 7.7.2.

7.9. Statistika výzkumu

Do statistického výzkumu byly vybrány otázky metrické, tzn. takové, které lze díky svým empirickým hodnotám vyhodnotit a dále s nimi pracovat.

Aritmetický výzkum – podíl součtu všech hodnot a celkové četnosti všech hodnot.

Medián – prostřední hodnota z řady hodnot seřazených podle velikosti.

Modus – hodnota, která se v daném souboru vyskytuje nejčastěji.

Směrodatná odchylka – rozptyl, míra variability.

Variační koeficient – vyjadřuje kolik % z průměrné hodnoty směr. odchylka činí.

7.9.1. Průměrný věk dotazovaných respondentů

Vzhledem k problematice výzkumu byly dotazovaní ve věkovém rozmezí 14 – 17 let. Vlivem výběru respondentů bylo způsobeno nejvyšší právě nejvyšší zastoupení dětí patnáctiletých.

Graf. 7.4. Zastoupení věkových skupin

Aritmetický průměr

$$\bar{x} = \frac{1}{n} \cdot \sum_i x_i \quad (7.1)$$

$$\bar{x} = \frac{1}{115} \cdot \sum_i 1765 = 15,35 \quad \rightarrow \text{průměrný věk respondentů}$$

n..... celková četnost všech hodnot

x..... hodnota i-tého vzorku

Medián

$$14 \quad \textcircled{15} \quad 16 \quad 17 \quad \rightarrow 15,5$$

Modus

15 (určeno z grafu 7.1.)

Směrodatná odchylka

$$s_x = \sqrt{\frac{1}{n-1} \cdot \sum_i (x_i - \bar{x})^2} \quad (7.2)$$

$$s_x = 0,88$$

s_xsměrodatná odchylka měření

ncelkový počet měření

x_ihodnota i-tého vzorku

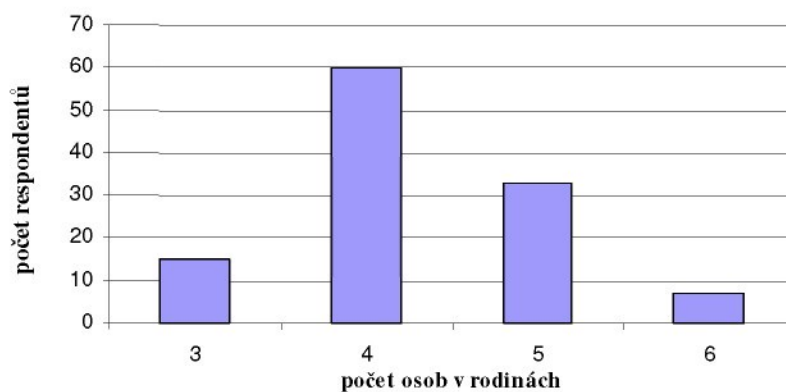
$\bar{x}$ průměrná hodnota

Variační koeficient

$$v = \frac{s}{\bar{x}} \cdot 100 = 5,73 \quad (7.3)$$

7.9.2. Průměrný počet osob v rodinách respondentů

Mezi otázkami v dotazníku byla zařazena i otázka, z jak početné rodiny respondenti pocházejí. Z níže uvedeného grafu 7.5. bylo vyzorováno, že nejvíce dotazovaných dětí pochází ze čtyřčlenné rodiny. Dále velké procento dětí pochází z pětičlenných rodin. Z vícečetných rodin pak pochází nejméně dotazovaných respondentů.

Počet osob v rodinách

Graf. 7.5. Počet osob v rodinách

Aritmetický průměr

$$\bar{x} = \frac{1}{n} \cdot \sum_i x_i \quad (7.4)$$

$$\bar{x} = \frac{1}{115} \cdot \sum_i 522 = 4,54 \quad \rightarrow \text{průměrný počet osob v rodinách respondentů}$$

n..... celková četnost všech hodnot

x..... hodnota i-tého vzorku

Medián

$$3 \quad \boxed{4} \quad 5 \quad 6 \quad \rightarrow 4,5$$

Modus

4 (určeno z grafu 7.5.)

Směrodatná odchylka

$$s_x = \sqrt{\frac{1}{n-1} \cdot \sum_i (x_i - \bar{x})^2} \quad (7.5)$$

$$s_x = 0,81$$

s_x.....směrodatná odchylka měření

n.....celkový počet měření

x_i.....hodnota i-tého vzorku

$\bar{x}$ průměrná hodnota

Variační koeficient

$$v = \frac{s}{\bar{x}} \cdot 100 = 17,84 \quad (7.6)$$

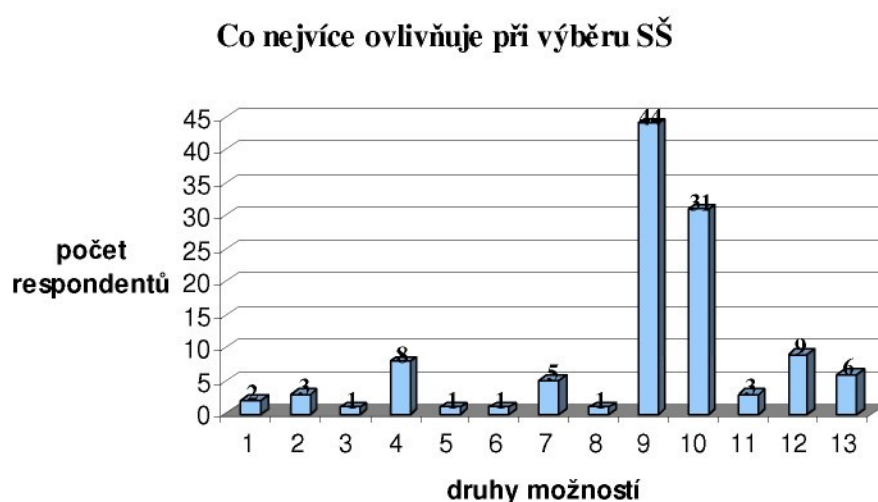
7.10. Souhrnný výsledek dotazníkové metody

Stěžejní otázkou celé dotazníkové metody byla otevřená otázka „Co nebo kdo Vás nejvíce ovlivnil při výběru střední školy a co?“ Dotazovaní respondenti jednoznačně odpovídali. Jejich odpovědi se lišily a byly tedy setříděny podle typu do skupin.

Následující graf 7.6. ukazuje jaký byl vzájemný poměr jednotlivých typů odpovědí. Z grafu 7.6. lze jednoznačně vyčíst, co děti nejvíce ovlivňuje při výběru povolání a střední školy vůbec.

Názvy typů odpovědí jsou uvedeny v tabulce četností 7.4..

Prostřednictvím dotazníkové metody bylo zjištěno, že nejvíce při výběru školy ovlivňují nebo ovlivnily rodiče. Další větší skupina tázaných respondentů pak uvedla, že se rozhodují nejvíce sami. Nikdo je tedy při rozhodování neovlivňuje.

Graf 7.6. Co nejvíce ovlivňuje při výběru střední školy

7.10.1. Sestavení tabulky četností

Z důvodů velkého množství a různorodosti odpovědí, bylo vhodné získaná data uspořádat do tabulky pomocí čárkovací metody – sestavení tabulky četností.

V následující tabulce 7.4. byly zpracovány odpovědi všech dotazovaných respondentů k dané stěžejní otázce. V tabulce jsou uvedeny všechny možné varianty odpovědí.

U každé z variant odpovědí byly zaznamenány všechny totožné odpovědi. Dále u každé z variant odpovědí byly uvedena četnost, což je počet studentů, kteří volili stejnou variantu. Dále bylo pomocí zjištěné četnosti vypočítána relativní četnost, která udává podíl četnosti a celkové četnosti.

7.10.1.1. Tabulka četností

Poř. č.	Výsledek v testu (možnosti odpovědí)	Počet žáků nebo studentů, kteří volily stejnou možnost	Četnost n_j	Relativní četnost f_j
1.	Informace o škole	//	2	0,017
2.	kamarádi	///	3	0,026
3.	Možnost studia	/	1	0,0087
4.	Náplň práce	////////	8	0,07
5.	Neví	/	1	0,0087
6.	Pověst školy	/	1	0,0087
7.	Prospěch	/////	5	0,043
8.	Přijímací zkoušky	/	1	0,0087
9.	Rodina	//////////////////////////////// ////////////////////////////////	44	0,383
10.	Sám (sama)	//////////////////////////////// ////////	31	0,27
11.	učitelka	///	3	0,026
12.	vzdálenost	////////	9	0,078
13.	Zájem o obor	/////	6	0,052
	celkem		115	$\Sigma 1$

Tab. 7.4. Tabulka četností výsledných odpovědí

7.11. Dílčí ovlivňující faktory při výběru SŠ

Z výzkumu bylo zjištěno, že děti ovlivňují při výběru budoucí střední školy především rodiče nebo děti samy.

Na výběr školy však ještě působí spousta dalších faktorů. Některé z nich jsou uvedeny v následující kapitole 7.11.1. Méně důležité faktory pak jsou zařazeny do přílohy.

V další kapitole 7.11.2. je srovnání některých odpovědí studentů SŠ a žáků ZŠ.

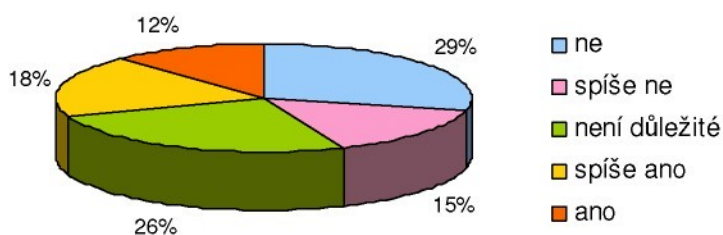
7.11.1. Jednotlivé vyhodnocené otázky

Preferuješ školu kde se nekonají přijímací zkoušky?

Z výsledků této otázky je patrné, že pro největší část studentů nejsou přijímací zkoušky důležité a nevybírají si tudíž školu podle tohoto faktoru.

Největší procento žáků nebo studentů nepreferuje tedy školy bez přijímacích zkoušek. Ale je zde i velké procento studentů, kteří vybírají školu právě podle tohoto hlediska. Někteří dokonce berou toto hledisko jako jednu z priorit při výběru střední školy.

Preference přijímacích zkoušek

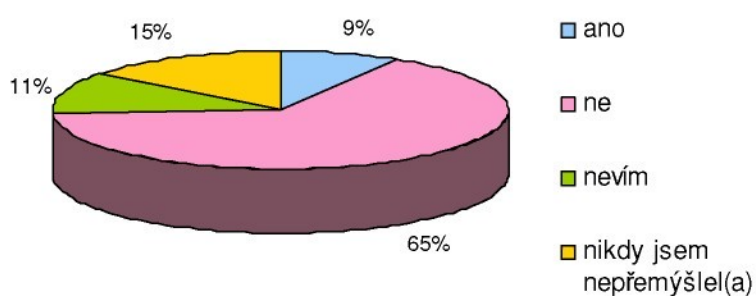

Graf 7.7. Preference přijímacích zkoušek

Chtěl(a) by si studovat stejnou školu jako Tví rodiče, nebo později vykonávat zaměstnání jako oni?

V současné době jak lze vyčíst z grafu 7.8. většina dětí a studentů nechce studovat stejnou střední školu jako jejich rodiče. Výsledek je zcela jednoznačný.

Generační volba povolání

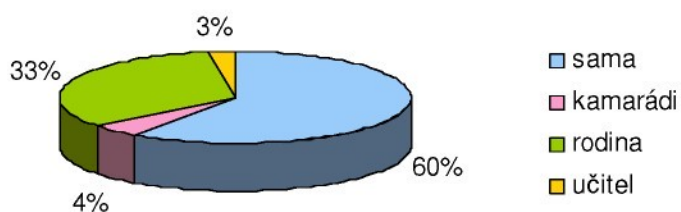

Graf 7.8. Generační volba povolání

Kdo Tě nejvíce ovlivňuje při výběru střední školy?

Při otázce, kdo nejvíce ovlivňuje studenty při výběru střední školy, drtivá většina studentů odpověděla, že se rozhodují sami.

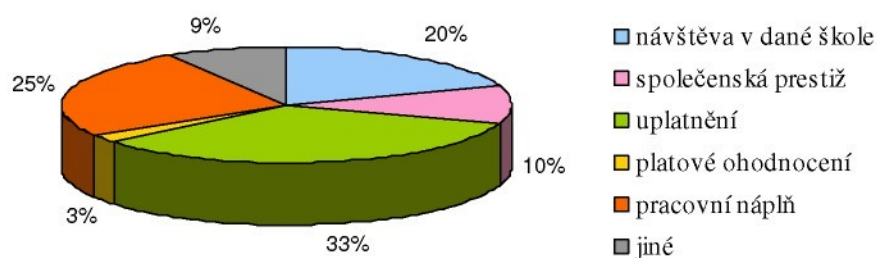
Kdo ovlivňuje při výběru školy

Graf 7.9. Kdo ovlivňuje výběr SŠ

Co Tě nejvíce ovlivňuje při výběru střední školy?

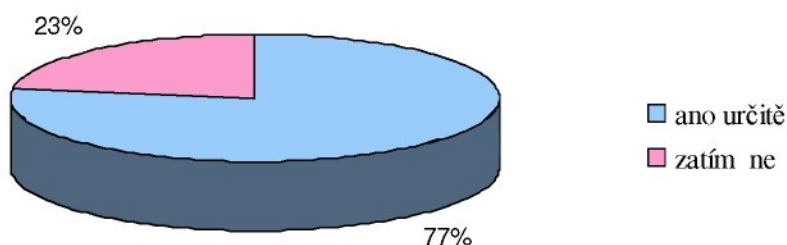
Na otázku co respondenty nejvíce ovlivňuje při výběru střední školy odpověděli téměř jednoznačně, že uplatnění po absolvování.

Co ovlivňuje výběr střední školy

Graf 7.10 Co ovlivňuje výběr SŠ

Je pro Tebe důležité dobré uplatnění absolventů vybrané školy v praxi?

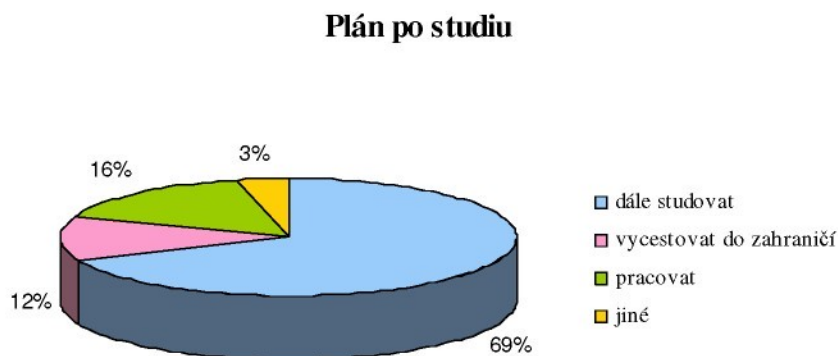
Tato otázka plynule navazuje na předchozí a její výsledek také vychází z výsledku předcházejícího. Již děti v období adolescence zajímá uplatnění po střední škole a je pro ně důležité.

Uplatnění absolventů

Graf 7.11. Uplatnění absolventů

Co máte v plánu po studiu na střední škole?

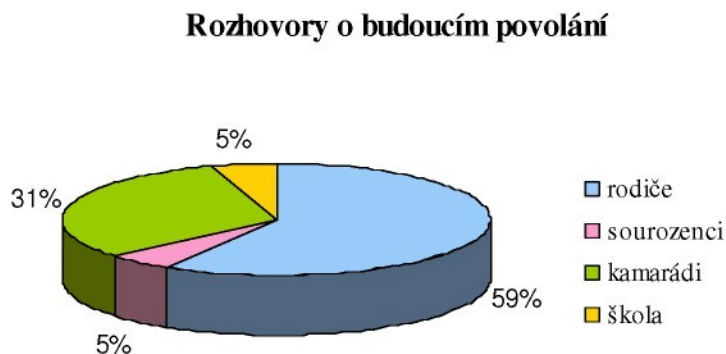
Při otázce, co mají respondenti v plánu po studiu na střední škole, většina z nich odpověděla, že se chystá studovat.

Graf 7.12. Plán po studiu SŠ

S kým si nejvíce povídáte o budoucím povolání (o budoucí škole)?

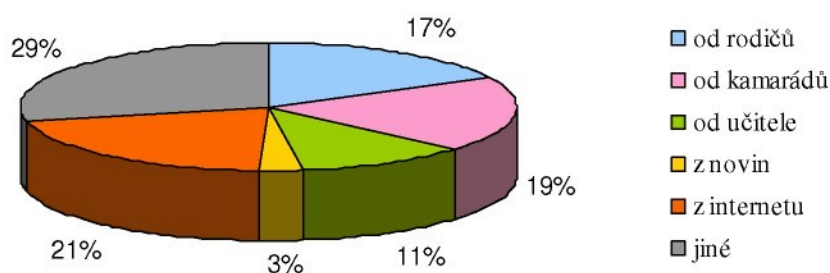
V tomto věku jsou děti stále ještě ovlivňovány a závislí na rodičích a to se odráží v odpovědích na tuto otázku. Nejvíce si povídají o budoucí škole a povolání s rodiči.

Graf 7.13. Rozhovory o budoucím povolání

Odkud jste se dozvěděl o své zvolené škole?

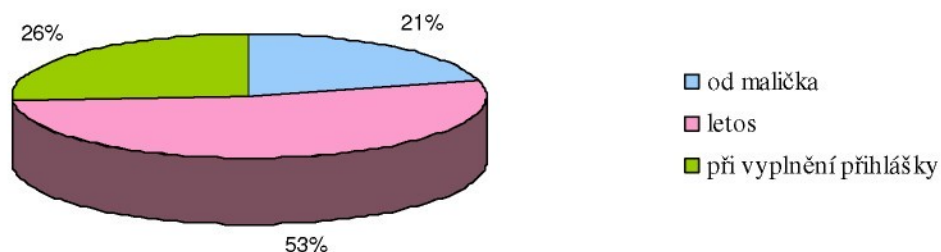
V době moderní techniky se nejčastěji již děti na základní škole dozvídají potřebné informace o škole z internetu. Dále se pak nechávají poradit od kamarádů či od rodičů.

Informace o škole

Graf 7.14. Informace o škole

Od kdy jsi rozhodnut, jakou školu chceš studovat?

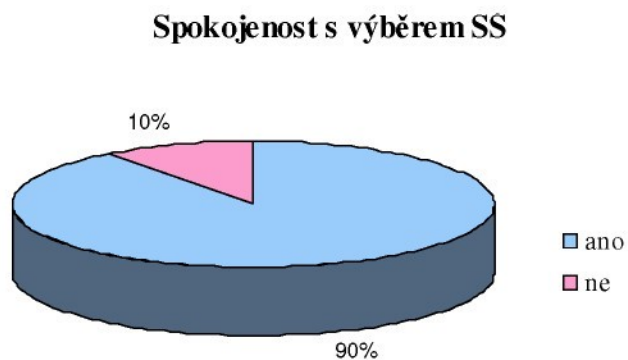
Odpověď na tuto otázku koresponduje s teoretickými fakty. Je známo, že většina dětí v posledním ročníku ZŠ není rozhodnuta, jakou školu bude studovat. Většina respondentů odpověděla, že se rozhoduje až právě až v posledním roce studia na ZŠ.

Rozhodnutí o výběru školy

Graf 7.15. Rozhodnutí o výběru SŠ

Jste spokojeni s výběrem své střední školy?

V dotaznících pro respondenty ze středních byla jedna směřována k tomu, zda jsou zpětně spokojeni s výběrem své SŠ. S pomocí grafu 7.16. lze tedy říci, že 90% dotázaných středoškoláků je s výběrem své stávající SŠ spokojena.

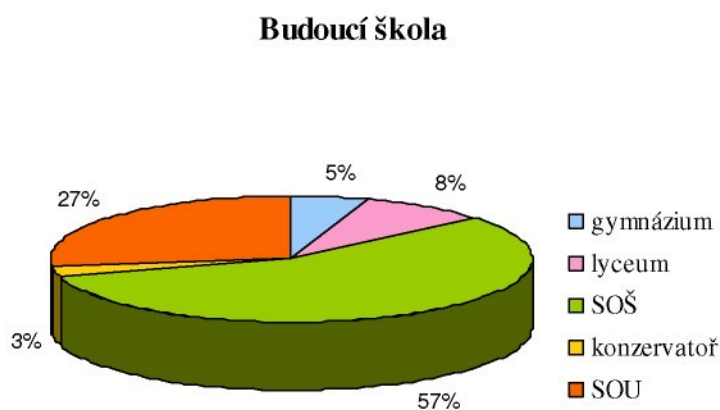

Graf 7.16. Rozhodnutí o výběru SŠ

Jaký typ školy toužíte studovat?

Otázka tohoto znění byly položena žákům základních škol. I přes nízký počet respondentů ZŠ, lze říci, že výsledek odpovídá teoretické skutečnosti.

Protože se jednalo teprve o žáky ZŠ, byl jejich výběr školy takový jaký se očekával. Nejvíce dětí chce studovat SOŠ a další větší část SOU.

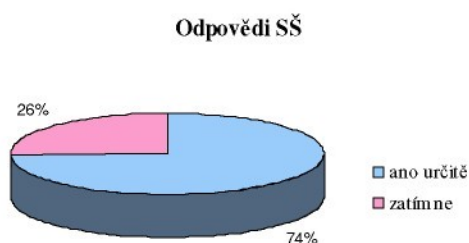
Graf 7.17. Rozhodnutí o výběru SŠ

7.11.2. Porovnání odpovědí žáků ZŠ a studentů SŠ vybraných otázek

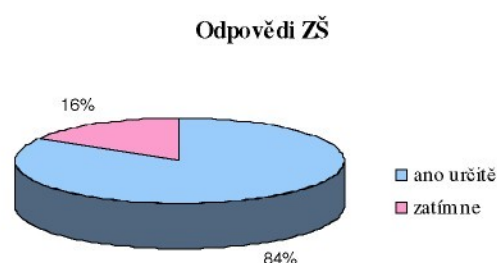
Pro srovnání názorů žáků ZŠ a studentů SŠ a vývoji jejich názorů byly vybrány a zpracovány následující otázky. Většina odpovědí žáků a studentů se v poměrech od sebe nelišila.

Je pro Vás důležité dobré uplatnění absolventů vybrané školy v praxi?

Při porovnání odpovědí od respondentů ze ZŠ a SŠ lze říci, že obě skupiny respondentů přemýšlí nad uplatněním dané profese po studiu na SŠ.

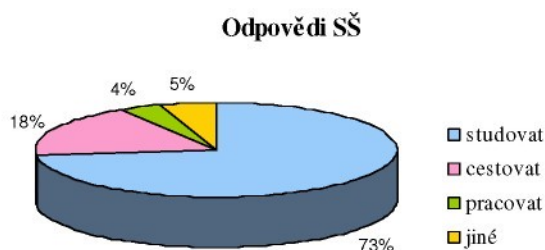
Graf 7.18. Odpovědi SŠ

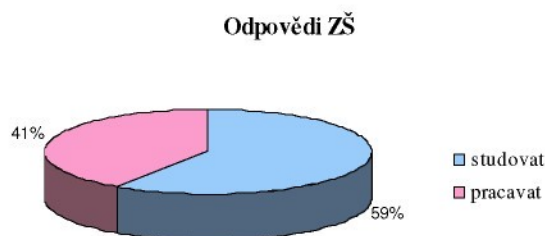
Graf 7.19. Odpovědi ZŠ

Co máte v plánu po studiu na střední škole?

Tato odpověď se lišila mezi žáky a studenty. Žáci ZŠ touží jít jak na SOŠ, tak na SOU, a proto chce velká většina dětí pracovat.

Graf 7.20. Odpovědi SŠ

Graf 7.21. Odpovědi ZŠ

7.12. Výsledky dotazníkové metody

Výzkumným nástrojem celého experimentu byl dotazník s titulem „Co ovlivňuje výběr střední školy.“

Distribuce dotazníků žákům a studentům byla provedena zprostředkovaně přes jejich učitele, v některých případech byly dotazníky doručeny mnou osobně.

Z celkového počtu 44 dotazníků pro ZŠ se jich vrátilo 40, což znamená 91% návratnost. Avšak po utřídění získaných dat zůstalo platných dotazníků 37.

Pro SŠ bylo distribuováno 90 dotazníků s návratností 85 dotazníků, což je 94,4%. Po utřídění dat ze SŠ jich zůstalo 78 platných.

Otázky v dotazníku byly upraveny zvlášť pro žáky ZŠ a pro studenty SŠ. Jednotlivé otázky bylo potřeba pro charakter dvou skupin oslovených respondentů upravit. Dotazníky pro ZŠ a SŠ se lišily oslovením respondentů a způsobem kladení některých specifických otázek.

7.13. Získaná data

Všechna data byla získána pomocí dotazníkové metody. Pro můj výzkum byly důležité pouze některé otázky z dotazníku. Ostatní otázky sloužily jako doplňkové nebo srovnávací.

Z celého dotazníku byly vybrány stěžejní otázky vhodné pro můj výzkum a vyhodnoceny pomocí výšečových grafů. Dále byly porovnány výsledky od respondentů ZŠ a SŠ. Ostatní otázky byly také vyhodnoceny a zařazeny do přílohy.

Na základě teoretických úvah o tom, co ovlivňuje děti při výběru střední školy byly zpracovány pomocí grafů předešlé uvedené otázky.

7.14. Hodnocení výzkumu

Při vyhodnocování bylo nutné brát v úvahu, že jednotlivé odpovědi mohou být zkresleny. Odpovědi dotazovaných respondentů se nemusí shodovat s realitou.

Někteří jedinci mohly být při odpovídání ovlivněny okolím a odpovídat tak, jak je od nich očekáváno. Dotazníková metoda byla vhodně zvolena, protože odpovědi mohly být více zvažovány. Respondenti nebyly pod tlakem nutné okamžité odpovědi jako je tomu při rozhovoru.

8. Závěr

Celá bakalářská práce byla zpracována pomocí dotazníkové metody. K tomuto bylo nutné vypracovat vhodný dotazník, který zaručil požadované výsledky. Dotazníky byly prostřednictvím vyučujících rozdány mezi respondenty. Byly osloveny žáci základních škol a studenti středních škol.

Vyplněné dotazníky byly vyhodnoceny a zpracovány pomocí grafů a tabulek. Z dotazníku byly vybrány stěžejní otázky pro výzkum a vyhodnoceny. Chybně vyplněné dotazníky byly vyřazeny a dále se již s nimi nepracovalo. Další méně důležité otázky byly také zpracovány a zařazeny do přílohy.

Závěrem mohu říci, že jsem pomocí dotazníkové metody prováděné s žáky a studenty přibližně zjistila, co je nejvíce ovlivňuje při výběru budoucí školy. Odpovědi se z větší části podobaly teoretickým úvahám.

Mezi nejčastější faktory, které ovlivňují děti při výběru budoucího povolání jsou rodiče nebo děti samy.

Žáci a studenti vykazovaly v jednotlivých odpovědích téměř stejné názory.

Předpokládaný cíl výzkumu byl splněn. Výsledky mé práce doporučuji použít jako podklady pro jinou diplomovou práci, kde by mohly být zjišťovány další ovlivňující faktory.

9. Použitá literatura a zdroje

- [1] Typy středních škol [online] Která škola je vhodná pro Vaše dítě? [cit 2007-11-05]
Dostupné na: < <http://www.vzdelani.ihned.cz> >
- [2] Volby povolání [online] Typy středních škol [cit 2007-10-25]
Dostupné na: < <http://www.startnatrhuprace.cz/vyuka/volba-info-htm> >
- [3] Dospívání [online] Dospívání [cit 2007-10-01]
Dostupné na: < <http://www.dospivani.novajo.cz> >
- [4] Puberta [online] Puberta [cit 2007-09-17]
Dostupné na: < <http://cs.wikipedia.org/wiki/Puberta> >
- [5] Macek, P., Adolescence, Psychologické a sociální charakteristiky dospívajících, 1.vydání, Portál Praha 1999, ISBN 80-7178-348-X
- [6] Polívková, R., Příčiny neprospěchu žáka na 2. stupni ZŠ (diplomová práce), Technická univerzita v Liberci, 2007
- [7] Starší školní věk [online], Starší školní věk [cit 2007-11-05]
Dostupné na: < <http://www.iustin.cz/art.asp?art=111> >
- [8] Na co se zaměřit při výběru SŠ [online], Na co zaměřit při výběru SŠ [cit 2007-09-17]
Dostupné na: < <http://www.icm.vb.cz/str/icm-koktejl/na-co-zamerit-pri-vyberu-skoly> >
- [9] Pečlivá volba se vyplatí [online], Předpoklady dětí při volbě povolání [cit 2007-09-17]
- [10] Chráska, M., Úvod do výzkumu v pedagogice, 2. vydání, Univerzita Palackého, Olomouc 2006, ISBN 80-244-1367-1
- [11] Drozdová, I., Školní úspěšnost – vliv sociálního postavení rodiny (bakalářská práce), Technická univerzita v Liberci, 2006
- [12] Správný výběr školy je nejdůležitější [online], Správný výběr školy [cit 2007-09-17]
Dostupné na: < http://www.blog.zostravy.net/142_spravny_vyber_skoly_je_nejulezitejsi >
- [13] Kvantitativní vývoj školství [online], Veřejná databáze ČSÚ [cit 2007-10-17]
Dostupné na: < http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/skolstvi_lide >

- [14] Kon, I. S., Kapitoly z psychologie dospívání, 1. vydání, SPN Praha 1980, ISBN 14-233-86
- [15] Nakomečný, M., Motivace lidského chování, 1. vydání, ACADEMIA Praha 1996, ISBN 80-200-1592-7
- [16] Výběr povolání [online], Výběr povolání [cit 2007-10-27]
Dostupné na: < http://www.rodina.cz/clanek_pruzkum_final_doc294htm.

10. Seznam použitých zkratek

%	procento
cca	zhruba
MŠMT	ministerstvo škol, mateřských škol a tělovýchovy
OU	odborné učiliště
SOŠ	střední odborná škola
SOU	střední odborné učiliště
SŠ	střední škola
tzn.	to znamená
U	učiliště
VOŠ	vyšší odborná škola
VŠ	vysoká škola
ZŠ	základní škola

Příloha

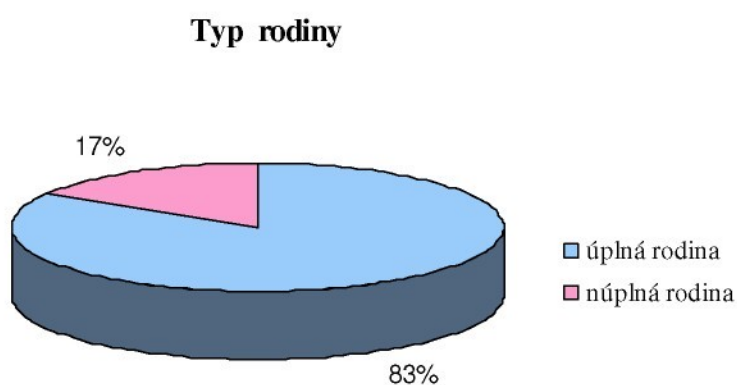
Seznam příloh

1. Dotazník pro ZŠ.
2. Dotazník pro SŠ.
3. Ukázka vyplněných dotazníků.
4. Některé otázky z dotazníku s menší významností pro výzkum.

Některé otázky z dotazníku s menší významností pro výzkum

V této bakalářské práci v experimentální části byly vyhodnoceny nejvíce důležité otázky a jejich odpovědi. V příloze jsou vyhodnoceny otázky s menší významností. Ostatní nevyhodnocené odpovědi budou po dobu obhajoby archivovány společně se všemi dotazníky.

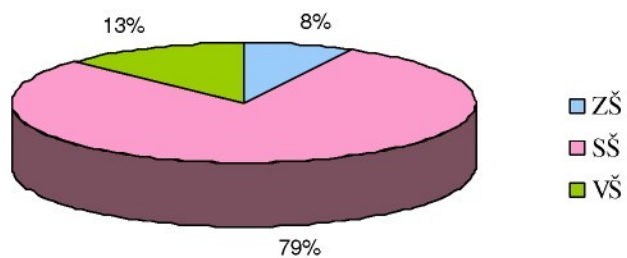
Z jaké rodiny pocházíte?

Jaké je nejvyšší dosažené vzdělání Vašich rodičů?

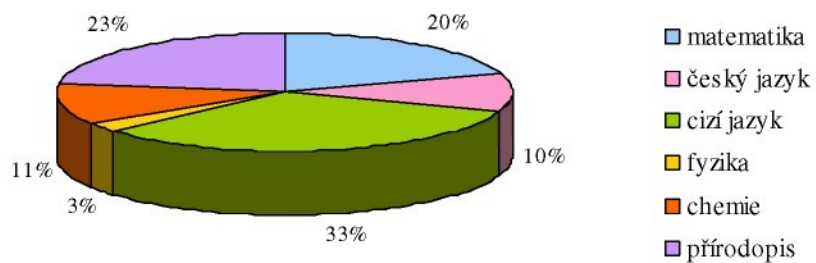

Vzdělání otce

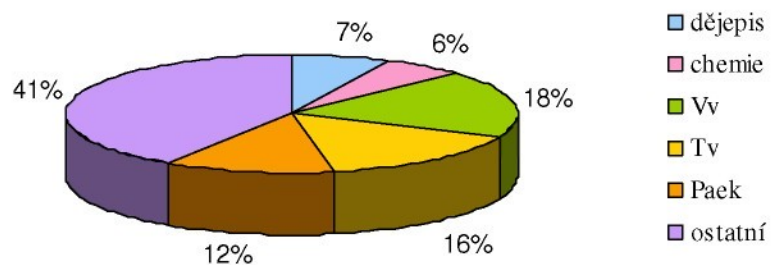
Jaký předmět z níže uvedených máte nejraději?

Nejoblíbenější předmět

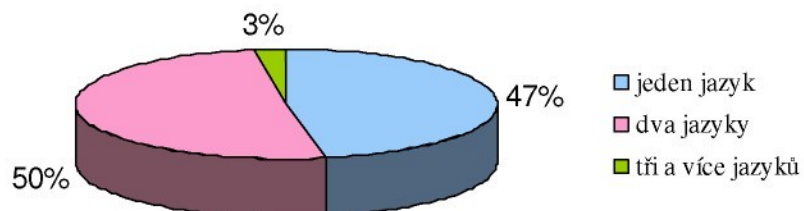
Napište nejoblíbenější předmět

Nejoblíbenější předmět

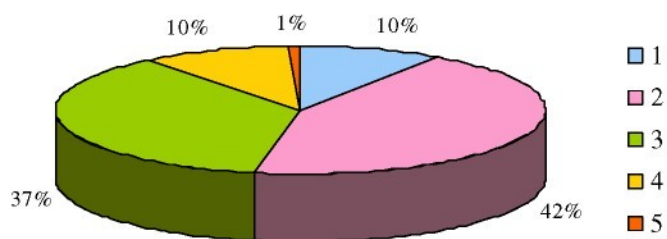
Jaký cizí jazyk studujete?

Počet jazyků

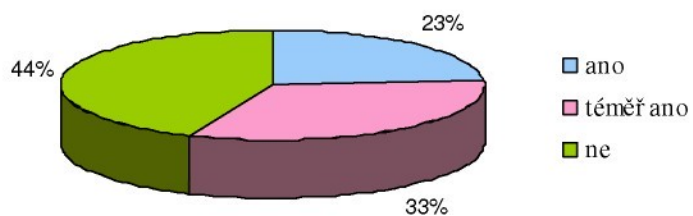
Jaká je znalost Vašeho preferujícího cizího jazyka?

Znalost jazyka

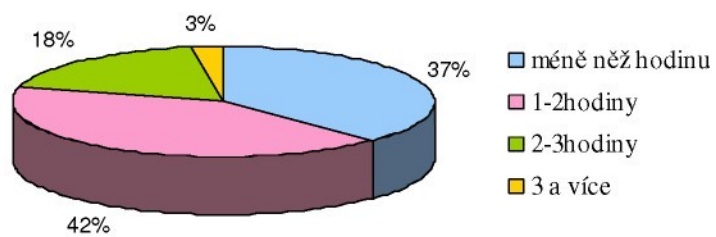
Jste již pevně rozhodnutí jaký obor chcete v budoucnu studovat?

Budoucnost studia

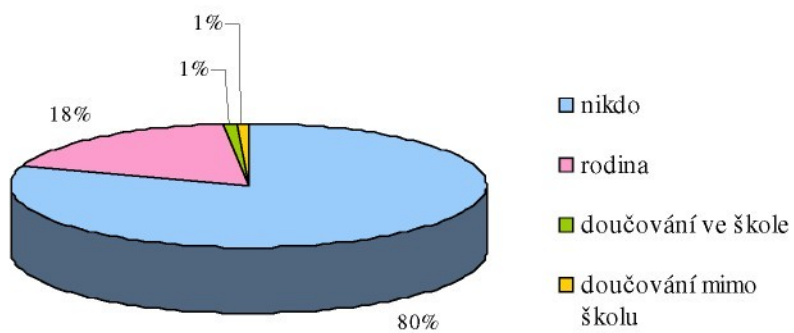
Kolik času trávíte denně učením?

Čas strávený učením

Pomáhá Vám někdo s učením?

Pomoc při učení

DOTAZNÍK

Jmenuji se Ing. Veronika Stiborová a jsem studentkou Doplnkového pedagogického studia na Pedagogické fakultě v Liberci.

Tento dotazník je zcela anonymní a veškeré údaje, které vyplníte budou použity pouze pro účely výzkumného projektu v mé bakalářské práci.

Vámi zvolené varianty odpovědí označte křížkem!

Předem děkuji za kompletní vyplnění tohoto dotazníku.

Špatně vyplněný nebo nevyplněný dotazník nebude moci sloužit k mému výzkumu.

1. Pohlaví: ☐ muž
☐ žena
2. Věk: ☐ 14 let ☐ 16 let
☐ 15 let ☐ 17 a více
3. Z jak početné rodiny pocházíte? ☐ 3 osoby ☐ 5 osob
☐ 4 osoby ☐ 6 a více osob
4. Z jaké rodiny pocházíte? ☐ úplné (oba rodiče)
☐ neúplné (pouze jeden rodič)
5. Jakou školu navštěvujete: ☐ základní školu ZŠ
☐ střední školu SŠ

6. Jaké je nejvyšší dosažené vzdělání Vašich rodičů?

Otec:	O	Zš	matka:	O	Zš
	O	Sš		O	Sš
	O	Vš		O	Vš

7. Jaký předmět z níže uvedených máte nejraději? (vyznačte jeden)

☐ matematika	☐ fyzika,
☐ český jazyk	☐ chemie
☐ cizí jazyky	☐ přírodopis

8. Napište nejoblíbenější předmět na stávající škole.....

9. Jaký cizí jazyk studujete? (možno více odpovědí)

- ☐ anglický jazyk
☐ německý jazyk
☐ jiný

10. Jaká je znalost Vašeho preferujícího cizího jazyka? (1 – nejlepší, 5 – nehorší)

- ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5

11. Co patří mezi Vaše koníčky v současné době?

☐ sport	☐ počítač
☐ četba	☐ televize
☐ cizí jazyky	☐ jiné

12. Co se Vám líbí na současné škole?

.....

13. Jste již pevně rozhodnutí jaký obor chcete v budoucnu studovat? (po SŠ)

- ☐ ano
☐ téměř ano
☐ ne

14. Preferoval(a) jste střední školu, kde se nekonají přijímací zkoušky?

☐ ne	☐ spíše ano
☐ spíše ne	☐ ano
☐ není pro mě důležité	

15. Chtěli jste studovat stejnou školu jako Vaši rodiče, nebo později vykonávat stejné zaměstnání jako oni?

☐ ano	☐ nevím
☐ ne	☐ nikdy jsem na tím nepřemýšlel(a)

16. Kdo Vás nejvíce ovlivnil při výběru střední školy?

☐ sama	☐ rodina (rodiče, prarodiče)
☐ kamarádi	☐ pan(i) učitelka (výchovný poradce)

17. Co Vás nejvíce ovlivnilo při výběru střední školy?

☐ návštěva v dané škole	☐ platové ohodnocení profese
☐ společenská prestiž dané profese	☐ pracovní náplň
☐ uplatnění po absolvování	☐ jiné

18. Kolik času strávíte denně učením?

☐ méně než hodinu	☐ 1-2 hodiny
☐ 2-3 hodiny	☐ 3 a více hodin

19. Pomáhá Vám někdo s učením?

☐ nikdo	☐ rodina
☐ doučování ve škole	☐ doučování mimo školu

20. Je pro Vás důležité dobré uplatnění absolventů vybrané školy v praxi?

☐ ano určitě	☐ zatím ne

21. Co máte v plánu po studiu na střední škole?

☐ dále studovat	☐ pracovat
☐ vycestovat do zahraničí	☐ jiné

22. Čím jste se toužili stát v první třídě základní školy? (doplňte slovně povolání)

.....

23. S kým jste si nejvíce povídal o budoucím povolání (o budoucí škole)?

☐ s rodiči	☐ s kamarády
☐ se sourozenci	☐ ve škole

24. Odkud jste se dozvěděl o své zvolené škole?

☐ od rodičů	☐ z novin
☐ od kamarádů	☐ z internetu
☐ od učitele	☐ jiné

25. Jaký typ školy studujete?

☐ gymnázium	☐ jazykovou školu
☐ lyceum	☐ konzervatoř
☐ střední odbornou školu	☐ střední odborné učiliště

26. Od kdy jste rozhodnutí, jakou školu jste chtěli studovat?

☐ od malička	☐ od letošního školního roku
☐ rozhodnu se při vyplnění přihlášky na SŠ	

27. Zajímalo Vás jak časově náročné je studium na dané střední škole?

☐ ano	☐ spíše ne
☐ spíše ano	☐ ne

28. Co nebo kdo Vás nejvíce ovlivnil při výběru střední školy a proč?

.....

29. Jste spokojeni s výběrem své střední školy?

☐ ano	☐ ne

30. Jakou známkou byste ohodnotily tento dotazník?

☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

Děkuji za spolupráci při vyplnění dotazníku a přeji hodně štěstí při výběru střední školy a dalším studiu.

DOTAZNÍK

Jmenuji se Ing. Veronika Stiborová a jsem studentkou Doplnkového pedagogického studia na Pedagogické fakultě v Liberci.

Tento dotazník je zcela anonymní a veškeré údaje, které vyplníte budou použity pouze pro účely výzkumného projektu v mé bakalářské práci.

Vámi zvolené varianty odpovědí označte křížkem!

Předem děkuji za kompletní a správné vyplnění tohoto dotazníku.

Špatně vyplněný nebo nevyplněný dotazník nebude moci sloužit k mému výzkumu.

1. Pohlaví: ☐ muž
☐ žena
2. Věk: ☐ 14 let ☐ 16 let
☐ 15 let ☐ 17 a více
3. Z jak početné rodiny pocházíš? ☐ 3 osoby ☐ 5 osob
☐ 4 osoby ☐ 6 a více osob
4. Z jaké rodiny pocházíš? ☐ úplné (oba rodiče)
☐ neúplné (pouze jeden rodič)
5. Jakou školu navštěvuješ: ☐ základní školu ZŠ
☐ střední školu SŠ
6. Jaké je nejvyšší dosažené vzdělání Tvých rodičů?
Otec:	☐ ZŠ	matka:	☐ ZŠ
	☐ SŠ		☐ SŠ
	☐ VŠ		☐ VŠ

7. Jaký předmět z níže uvedených máš nejraději? (vyznač jeden)

☐ matematika	☐ fyzika,
☐ český jazyk	☐ chemie
☐ cizí jazyky	☐ přírodopis

8. Napiš nejoblíbenější předmět na stávající škole.....

9. Jaký cizí jazyk studuješ? (možno více odpovědí)

- ☐ anglický jazyk
- ☐ německý jazyk
- ☐ jiný

10. Jaká je znalost Tvého preferujícího cizího jazyka? (1 – nejlepší, 5 – nehorší)

- ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5

11. Co patří mezi Tvé koníčky v současné době?

☐ sport	☐ počítač
☐ četba	☐ televize
☐ cizí jazyky	☐ jiné

12. Co se Ti líbí na současné škole?

.....

13. Jsi již pevně rozhodnut jaký obor chceš v budoucnu studovat?

- ☐ ano
- ☐ téměř ano
- ☐ ne

14. Preferuješ školu, kde se nekonají přijímací zkoušky?

☐ ne	☐ spíše ano
☐ spíše ne	☐ ano
☐ není pro mě důležité	

15. Chtěl(a) by si studovat stejnou školu jako Tví rodiče, nebo později vykonávat stejné zaměstnání jako oni?

☐ ano	☐ nevím
☐ ne	☐ nikdy jsem na tím nepřemýšlel(a)

16. Kdo Tě nejvíce ovlivňuje při výběru střední školy?

☐ sama	☐ rodina (rodiče, prarodiče)
☐ kamarádi	☐ pan(i) učitelka (výchovný poradce)

17. Co Tě nejvíce ovlivňuje při výběru střední školy?

☐ návštěva v dané škole	☐ platové ohodnocení profese
☐ společenská prestiž dané profese	☐ pracovní náplň
☐ uplatnění po absolvování	☐ jiné

18. Kolik času strávíš denně učením?

☐ méně než hodinu	☐ 1-2 hodiny
☐ 2-3 hodiny	☐ 3 a více hodin

19. Pomáhá Ti někdo s učením?

☐ nikdo	☐ rodina
☐ doučování ve škole	☐ doučování mimo školu

20. Je pro Tebe důležité dobré uplatnění absolventů vybrané školy v praxi?

☐ ano určitě	☐ zatím ne

21. Co máš v plánu po studiu na střední škole?

☐ dále studovat	☐ pracovat
☐ vycestovat do zahraničí	☐ jiné

22. Čím jsi se toužil(a) stát v první třídě základní školy? (doplňte slovně povolání)

.....

23. S kým si nejvíce povídáš o budoucím povolání?

☐ s rodiči	☐ s kamarády
☐ se sourozenci	☐ ve škole

24. Odkud jsi se dozvěděl o své zvolené škole?

☐ od rodičů	☐ z novin
☐ od kamarádů	☐ z internetu
☐ od učitele	☐ jiné

25. Jaký typ školy toužíš studovat?

☐ gymnázium	☐ jazykovou školu
☐ lyceum	☐ konzervatoř
☐ střední odbornou školu	☐ střední odborné učiliště

26. Od kdy jsi rozhodnut, jakou školu chceš studovat?

☐ od malička	☐ od letošního školního roku
☐ rozhodnu se při vyplnění přihlášky na SŠ	

27. Zajímá Tě jak časově náročné je studium na dané střední škole?

☐ ano	☐ spíše ne
☐ spíše ano	☐ ne

28. Co nebo kdo tě nejvíce ovlivňuje při výběru střední školy a proč?

.....

29. Jakou známkou by jsi ohodnotil(a) náročnost tohoto dotazníku ve smyslu porozumění otázek? (1-nejlehčí, 5 - nejtěžší)

☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

Děkuji za spolupráci při vyplnění dotazníku a přeji hodně štěstí při výběru střední školy a dalším studiu.

